

Fran Milčinski

BUTALCI

Zbirka e-KLASIKI

FRAN MILČINSKI BUTALCI

Za elektronsko izdajo uredil mag. Frane Mazovec

Oblikovna zasnova in prelom MM grafika d.o.o., 1235 Radomlje

Založnik Seguro d.o.o., Ljubljana, 2012

Za založnika mag. Frane Mazovec

E-pošta info@e-knjiga.org

Izdaja je dostopna na <http://www.e-knjiga.org>

Imetnik stvarnih avtorskih pravic na tem delu je izdajatelj. To delo je na razpolago pod pogoji licence Creative Commons 2.5 (priznanje avtorstva, nekomercialno, brez predelav). V skladu s to licenco sme vsak uporabnik ob priznanju avtorstva delo razmnoževati, distribuirati, javno priobčevati in dajati v najem, vendar samo v nekomercialne namene. Dela ni dovoljeno predelovati.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-93-32(0.034.2)

MILČINSKI, Fran, 1867-1932

Butalci [Elektronski vir] / Fran Milčinski. - El. knjiga. - Ljubljana : Seguro, 2012. - (Zbirka E-klasiki)

Način dostopa (URL): <http://www.e-knjiga.org>

ISBN 978-961-93305-8-6 (pdf)

ISBN 978-961-93305-9-3 (ePub)

262247680

©Seguro d.o.o., Ljubljana, 2012

KAZALO

BUTALE IN BUTALCI	5
TURKI V BUTALAH	8
BUTALCI GREDO PO SOL	9
V BUTALAH SEJEJO SOL	10
BUTALSKI JEŽ	11
KOBILJA JAJCA	12
KAKO SO BUTALCI ŠIRILI CERKEV	13
DVE POLETJI IN ENA ZIMA	14
KRIVA VERA V BUTALAH	15
NOVI PRIDIGAR	16
KAKO JE KRIVI VERI V BUTALAH ODKLENKALO	17
O TEPANJSKIH MRLIČIH	19
O BUTALCU V SMREKI IN O MAČKI, KI NI MARALA PIPCA	20
KAŠO PIHAL	21
BUTALSKI ZAJEC	22
O ŽUPANU, PASTIRJU IN OVCAH	23
RAZBOJNIK CEFIZELJ IN OBČINSKA BLAGAJNA	24
SEMENJ V BUTALAH	25
ZGODBA O VEVERICI	26
ZALJUBLJENA ZGODBA ŽUPANOVEGA SINA	27
ŠE ENA Z BUTALSKEGA SEMNJA	28
HISTORIJA O POSEBNEM BLAGRU	29
KAKO SO SI BUTALCI OMISLILI PAMET	30
O ŽUPANOVI SUKNJI	31
BUTALSKI ŽUPAN GRE ZA BOTRA	32
KAKO SO BUTALCI PELJALI VINO	33
ŽUPANOVA HČI VRE MLEKO	34
BUTALSKI MEDVED	35
O DEDCU, BABI IN SVINJI, O CEFIZLJU IN POLICAJU	37
SKUŠNJAVA V KORUZI	38
BUTALSKI KOVAČ	39
BUTALSKI GASILCI	40
KAKO STA SE SKUŠALA BUTALEC IN TEPANJČAN	42
BUTALSKI GRB	43

Življenjepis

Fran Milčinski se je rodil leta 1867 v Ložu na Notranjskem. Pri štirih letih se je z družino preselil v Ljubljano, kjer je obiskoval osnovno šolo in gimnazijo. Po gimnaziji se je leta 1885 vpisal na dunajsko pravno fakulteto. Leta 1890 je postal sodnik. Služboval je v Ljubljani in nadomeščal sodnika v Škofji Loki, Radovljici, Litiji in na Brdu. Leta 1895 je bil za dve leti premeščen v Idrijo, nato pa se je vrnil v Ljubljano. Leta 1900 je postal upravitelj Deželnega gledališča v Ljubljani, leta 1902 pa mladinski sodnik in socialni delavec na področju mladinskega prestopništva. Leta 1910 se je poročil z Marijo Krejči. Rodili so se mu štirje otroci: Breda Milčinski Slodnjak, Janez Milčinski (1913 - 1993), Frane Milčinski - Ježek (1914 - 1988) in Lev Milčinski (1916 - 2001). Leta 1918 je postal svetnik Višjega deželnega sodišča v Ljubljani. Dve leti kasneje pa je bil imenovan za svetnika na Stol sedmorice v Zagrebu. Po upokojitvi, leta 1925, se je ukvarjal z odvetništvom. Na ljubljanskem radiu se je leta 1928 pojavljal kot pripovedovalec v etru. Umrl je leta 1932 v Ljubljani.

Delo

Milčinski je bil humorist, satirik, mladinski pisatelj in dramatik. Pisati je začel kot študent. Objavljal je v Rogaču, ki je izhajal v Ljubljani, Slovenskem narodu in Slovencu. 14. decembra 1900 je v Slovenskem narodu objavil podlistek Zoper samobeležnik. Istega leta je začel pisati tudi prve humoristične črtice, ki jih je objavil v zbirkah Igračke (1909) in Muhoborci (1912). V njih je smešil slovensko malomeščanstvo in malomeščansko okolje, posmehoval se je uradništvu, političnim in kulturnim razmeram v katerih je sam rasel. Leta 1917 sta izšli knjigi Tolovaj Mataj in Ptčki brez gnezda, kjer opisuje napake družinske vzgoje in opozarja na zanemarjanje otrok. V vzgojni povesti Gospodična Mici (1930) se je lotil podobne socialne problematike. Med vojnama je humoristično-satirične pripovedi objavljaj pod psevdonimom Fridolin Žolna. V satiričnih črticah je opisoval aktualno dogajanje. Njegova najbolj znana zbirka humoresk je o Butalcih (1949); zgodbe pa so izhajale posthumno: v mesečniku Žika, v mladinskem listu Naš rod in v knjigi pravljic Tolovaj Mataj. Več njegovih del je izhajalo posthumno (Zgodbe skavta Petra, Humoreske in Groteske).

Napisal je tudi veliko umetnih pravljic v katerih se je lotil prastarega pravljničnega motiva slovenske ljudske pesmi (Pravljice (1911), Tolovaj Mataj in druge slovenske pravljice (1917)). Poleg tega je pisal dramska besedila (Brat sokol, Cigani, Kjer ljubezen, tam Bog, Krapn mljaši). Igri Volkašin (1913) in Mogočni prstan (1923) sta bili namenjeni mladini.

V Življenjepisju mojega peresa je Milčinski zapisal, da je navdih za pisanje dobil ob branju del svojih najljubših pisateljev (Dostojevski, Dickens, Twain). Čeprav se je Milčinski rodil v času naturalizma in realizma, je ustvarjal tudi v času moderne, vendar pa ga ne moremo šteti med izrazite predstavnike ne ene ne druge literarne smeri. Najbolj mu ustreza žanrska oznaka humoristični pisatelj.

BUTALE IN BUTALCI

Tri ure hoda za pustno nedeljo leži vas, pa ji pravijo mesto. Sredi vasi se cedi rjava mlakuža, ji pravijo potok. Ob obeh krajih mlakuže stoje koč, jim pravijo hiše. Dve, tri hiše imajo nadstropja, takim hišam pravijo graščine. Ime je vasi Butale.

Butalci so gadje; tisto leto, ko sta bili dve kravi za en par, so se Butalci skregali s pametjo, pa so zmagali Butalci, — kaj mislite! — in ne pamet: takšni so.

Bili so imenitnega rodu. Imeli so stara pisma, in če se jim ne bi bila izgubila in če bi jih znal kdo brati, tako bi ostrmel, da bi sedel kar vznak, kajti pravijo, da je stala v teh pismih beseda, da sega rod Butalcev noter do Adama v paradizu.

Prvi, ki se je bil preselil v sedanje kraje, je bil neki Kozmijan Buta. Tam, kjer je živel poprej, mu ni ustrezalo podnebje, prevroče je bilo. Mož je bil bolj slab v računstvu in se je rad motil v številu svojih ovac. In je imel to slabo navado, kadar ga je kdo prijel, naj vrne ukradeno ovco, da je z glavo butal kakor kozel in je marsikomu nalomil rebra. Sosedje so ga zavidali, pa se jim je ponoči umaknil izpred oči in si je za spomin in pleme s seboj vzel nekaj parkljev iz vsakega hleva in kar k parkljem spada. Pa niso sosede iskali ne njega ne parkljev, nego so bili zadovoljni, da so se tako poceni odkupili.

Privadil se je Buta novemu kraju, imel je obilo družine in so bili vsi tistega talenta, da so jim grablje bolje služile kakor vile.

Ohranjena so nam imena prvorojencev iz Butovega rodu in je vsak imel svoj prijazni priimek: Kozmijan Buta je imel sina prvorojenca Fido Kljukca.

Fida Kljukec je imel sina Francota Turkavidel.

Francot Turkavidel je rodil Gregorja Brezhlačnice.

Gregor Brezhlačnice je rodil Lavdona Štimanega.

Ob času Lavdona Štimanega so šteje Butale že trideset koč in je Lavdon Štimani imel najdaljšo in najbolj košato brado izmed vseh občinskih mož. In se ni Šprinca Marogla prav nič premišljala, nego je naravnost zlezla vanjo in je bil Lavdon Štimani izvoljen za župana. Če je namreč res, kar pripovedujejo Tepanjčani. Tepanjčani pripovedujejo, da rede v Butalah občinsko uš, in kadar volijo župana, sedijo bradači okoli mize, nanjo deno občinsko živince in v čigar brado zleze, ta je župan. Uši pa da je ime Šprinca Marogla, ima v pisarni svoj hlevček in prihajajo mestne device, vsak dan druga, in si jo deno za dve uri v glavo.

Seveda Tepanjčanom ni vsega verjeti. Tepanjčani niso dosti manj nego hribovci in jedo ovseni kruh, zato jih zmerjajo za »ovsenarje«. Ob nedeljah prihajajo v Butale po beli kruh in se vračajo potem vsak s hlebcom pod pazduho v svoje klance. Zato jim pravijo tudi »hlebčarji«. Stiskači so, sold jim ne gre izpod palca, še v krčmi bi radi odtrgavali, ko plačujejo vino. Butalci jih zaničujejo in imajo zunaj vasi mlin, v mlinu so stope, pa so naučili še stope, da od daleč že oznanjajo:

»Tepanj-čan gre — pahni ga! Tepanj-čan gre — pahni ga!« Če je pa dosti vode, hite stope: »Pahni Tepanjčana, pahni Tepanjčana, pahni Tepanjčana!« Tepanjčani pa tudi ne molče in so spravili v svet prečudne vse historije o Butalcih, kakršne bomo še slisali.

Imenitni Lavdon Štimani je rodil še imenitnejšega Gregorja Copatko, čigar kravo je doletela slava, da so jo poklicali na samega carja presvetli dvor.

To se je zgodilo tako, da sta one dni živela dva zvezdogleda, pa sta bila že tako učena, da sta vedela štiriindvajset ur prej, kakšno bo vreme, in sta bila tako obrajtana, da so se carji in vladarji zanju kar tožili, v čigavi deželi da bosta delala pratike.

Pa ju je pot pripeljala skozi Butale in ker se je mračilo, sta se ustavila in prosila Gregorja Copatko

---

prenočišča. Gregor Copatka ju je žugal za popotne bukvice in žveplenke in jima potem dovolil na seno in preden sta šla spat, sta še pogledala na vreme. Rekla sta: »Nocoj vreme ne bo ostalo, vihar bo in dež!«

Gregor Copatka je odgovoril: »Pa ne bo. Nocoj bo pohlevna noč.« Res je bila, zvezdogleda sta se čudila in sta drugo jutro vprašala gospodarja, od kod da je vedel, kakšno bo vreme. In je Gregor Copatka odgovoril in dejal: »Mene moja krava ni še nikoli opeharila, odkar jo imam. Kadar se obeta vihar ali dež, vsakokrat s paše pride domov. Sinoči je ni bilo; pa sem koj vedel, da bo pohlevna noč, kakor je res bila.«

Zvezdogleda sta se spogledala, potem sta rekla: »Carji in vladarji se za naju tožijo, kateri bo naju dobil, pa naju je ugnala krava!«

In se je prvi kar pri tisti priči zaklal s peharjem; drugi je obupal in dejal: »Tudi ene ure ne bom več zvezdogled!«

Glas o Copatkovi kravi pa se je raznesel po svetu in ko je car izvedel o njej, je morala predenj in je dobila službo dvorne pratkarice in so se vse Butale grele v žaru njene milosti.

Gregor Copatka je rodil Bendo Cigana. Benda Cigan je rodil Jureža Pismouka. Za njegovih dni je po Butalah razsajala kuga krive vere in je Jurež Pismouk bil njen mežnar. Žena ga je rotila in spreobračala, z lepo in z grdo — ne beseda ni zalegla, ne palica!

Pa ji je neko jutro drobna ptička sedla na okno in prelepo zapela in žena je razumela njeno petje in se je glasilo petje tako: »Paternošter daj dedcu v klobaso!«

Zapomnila si je ptičkin nauk in ko so klali, je v krvavo klobaso zamešala jagode paternoštra. In je narezala vmes debele kose slanine, da je gladko šla možu klobasa po govtu.

Pa ko je snedel klobaso s paternoštrom, ga je vest silno pričela črvičiti, bridko se je kesal in se spreobrn timeril.

Spreobrn timeril se je Jurež Pismouk in potem rodil Anžeta Meketača, na široko znanega po kozi, ki so pravili o njej, da je dajala vsak dan sedem rešet mleka. Sam sodnik iz graščine si ni mogel kaj, nego ga je ustavil na cesti in vprašal: »No, oče, ali ste že prodali tisto kozo, ki daje po sedem rešet mleka!« Pa se je Anže Meketač potuhnil, kakor bi ne poznal gospoda in je odgovoril: »Prodal, prodal, davno prodal, tja čez mejo. Tam se je obrejila in je storila osla, ki ga imajo zdaj v graščini za sodnika. Pa srečno, gospod!«

Anže Meketač je rodil Matevžka Žlamboro, ki je bil po krivem obrekovan, da je hruške okradel, pa jih ni bil tisto pot. Ono leto so imeli v Butalah veliko tepk, pa niso vedeli drugam z njimi, nego so jih zmetali v zapuščen vodnjak — tam se naj zmede. Ko je prišel čas, so jih šli iskat — pet mož jih je bilo — in so ukazali Matevžku: »Tebe volimo, nuj, skoči noter, nam boš medne hruške ven metal!« Skočil je in je bil vodnjak globok, precej vode se je bilo v njem nabralo, in so čakali in klicali, klicali in zmerjali — ne ena hruška ni priletela kvišku. Pa so dejali: »Matevžek je zvijačnik, vse hruške bo sam požrl, potlej pa se bo lagal, da jih ni bilo. Naj skoči drugi za njim, ki je bolj pravičen!« In so bili vsi pravični, drug bolj od drugega in so drug za drugim poskakali v vodnjak in ni mogel nobeden priseči, da je Matevžek Žlambora res kradel hruke, ker ni nobeden prišel nazaj.

Pa je Matevžek Žlambora, preden je šel po hruške, rodil Tončka Štibalarja.

Tonček Štibalar je bil prvi v Butalah, ki je imel žepno uro — žepno uro si je bil naredil sam iz pristne domače repe. Imel je sina Mihcastega Kimpeža.

Mihcasti Kimpež je rodil Urbana Podvrbosmuka.

Ko je bil ta za župana, je prišel v Butale sam presvetli car in so ga Butale slovesno sprejele z novo brizgalnico.

Brizgalnica se je imenitno obnesla, vsi so bili do kože mokri, car in njegovi ministri, strežaji in lakaji.

Je vprašal car: »Povsod drugod so nas častili s streljanjem, Butale nam niso privoščile ne enega strela, pač pa ste nas neusmiljeno oprali. Kakšne imate manire v Butalah?«

Je odgovoril župan: »Vaša milost, gospod car, da nismo streljali, za to smo imeli devetindevetdeset vzrokov.«

Je velel car: »Radoveden sem, katere! Govori!«

Je dejal župan: »Prvič: Nismo imeli smodnika.«

Pa se je car nasmehnil in je dejal, da mu že ta prvi razlog do vrha zadošča. In ga od tistega časa niso več videle Butale.

Vrban Podvrbosmuk je rodil Pavlušo Očalastega.

Pavluša Očalasti je rodil Cenetana Padarja, tistega, ki je kravo s svedrom drl.

In so v teku let Butale pretesne postale za vse Butalce in je bil mlajši rod korajžen in šel pogledat po svetu in so se nekateri naselili ob Dravi, nekateri ob Muri, nekaj jih je prišlo celo do morja in so si tam postavili ognjišča.

Ostali pa so, kar so bili.

TURKI V BUTALAH

Butale so imenitne. Ni dosti manjkalo, pa bi bile prišle v zgodovino in bi se morala še deca v šolah učiti o Butalcih.

To je bilo tiste dni, ko je Turek, krivoverna ta nesnaga, strašil po deželi in robil živino in mladino.

Pa so se zbalii tudi v Butalah, da ne pride krivoverna ta nesnaga še nad nje, in so imeli vzroka, da se boje, kajti so bili ponosni na svoje krave in junce.

Pa so moževali in sklenili, da se brez boja ne udajo.

Nego da na cesti, ki jim pelje v staroslavne Butale, postavijo napis: »Turkom prepovedana pot!«

Še se je oglasil glas: »Ne bodimo zajci! Napišimo: »Strogo prepovedana pot!«

Pa je navdušeno obveljala županova, da s Turkom nič usmiljenja in se naj zapiše: »Najstrože prepovedana pot!«

Toda je v Butalah dan le podnevi, ponoči pa je tema, in se je bilo po pravici bati, da bo Turek prišel ponoči in ne bo videl neustrašene prepovedi. Pa so izbrali čuvaja in mu dali helebardo ali sulico, da bo ponoči stražil, in če bi se zgodilo in bi nenadoma pritisnil Turek, krivoverna ta nesnaga, naj ga brez usmiljenja ustavi. Če Turek ne bi ubogal, naj pa pri tej priči zbudi župana in može, da bodo storili svojo dolžnost.

Pa se je zgodilo, da je čuvaja sredi noči zavilo v trebuhu. Stopil je v kraj, da se olajša. Helebardo je zasadil v tla in lepo počenil.

Ondi pa so rasle robide in ko je hotel vstati, so se mu robide zapele v hlače.

Pa je v smrtnem strahu zarjul: »Jojata, ojojata! Turek me drži! Pomagajte, pomagajte!«

Župan in možje so slišali divje kričanje, pa so planili kvišku in se hiteli posvetovat. In so sklenili, da sedajle ni časa za posvet in za sklepe. Nego so kar zbežali v hrib. V hribu so čakali dne. In ko je napočil dan in ni bilo od Turka ne duha ne sluha, so sklenili, napis da je dober, napis da ostane, robide pa da se morajo iztrebiti in požgati.

BUTALCI GREDO PO SOL

Butalcem je pošla sol in je bilo to nerodno ne le za kuho in za peko, nego tudi za butalsko modrost, kajti niso kaj vedeli in kam, kadar jim je kdo ukazal, da se gredo solit, in to ni bilo redkokrat.

Pa so moževali in nazadnje sklenili: ni drugače, treba osedlati dvanajst konj in z njimi v svet po soli. Dejali so, pot da bo dolga in da vzemo kotel s seboj, da ne bodo brez južine. In še zastran marel so moževali, ali bi jih kazalo vzeti na pot, kajti je svet neznansko velik in je po svetu vsake sorte vreme.

Je dejal župan: »Široke imamo klobuke ali klafrnice. Klafrnice nas bodo dežja varovale tudi brez marel. Marel nam je treba le za klafrnice, da dež ne zmoči klafrnic. Ni pa vrag, da ne bi vseh klafrnic spravili pod eno marelo. Zato bo dovolj, pravim, če si vzamemo s seboj eno samo marelo.«

Reče Piškurjev Ražem: »Veste kaj, pustimo vsak svojo klafrnico doma, pot zato ne bo nič daljša! Pa nam vsaj ne bo treba klafrnicam na ljubo s seboj vlačiti marele, marela je reč, ki se rada izgubi.«

Pa so sklenili, da je ta beseda modra, in so gologlavi zajahali konje in jih pognali. Jahali so čez devet planin in devet dolin, da so prišli v prekrasno mesto Solimuri.

Tam je bilo soli, da še vodo solijo in se tej vodi pravi morje. Tam sol tudi prodajajo. Pa so nakupili Butalci dvanajst tovorov soli in so Solimurci jako prijazni ljudje: dovolili so jim, da lahko še pridejo, kadar jim bo česa treba za denar. Butalci so bili silno zadovoljni in so stopili v krčmo, da dobro kupčijo zalijejo — potem bi krenili zopet domov.

Pa so se zmedli v durih in mesto v krčmo so stopili v brivnico poleg krčme in je bila tudi v brivnici jako prijazna postrežba in se je Butalcem zgodilo, da so bili ostriženi in obriti, še preden so naročili bokal vina. In so bili ostriženi in obriti tako lepo, da drug drugega niso več poznali, nego so se izpraševali, od kod si in kam si namenjen.

Ta reč jim ni bila všeč. Natovorili so sol na živali, odpravili se na pot v Butale in so jim begale glave nemajhne skrbi.

Prevalili so pet planin in pet dolin, tedaj se jim je zahotelo počitka in južine.

V senci so raztovorili konje, zakurili ogenj in v kotlu zamešali polento.

Polento je bilo treba soliti. Pa so barali pri bližnji kajži in prosili gospodinjo soli. Ni je imela ali ni marala dati ali jih ni razumela: ne v tej kajži ne v drugi niso je dobili ne zrna. In so neslano morali jesti polento. Ni jim dišala. Nevoljni so vstali od južine: neslana južina ni južina!

Ko pa so pričeli zopet tovoriti konje, so se jim lica zasmejala od ušesa do ušesa: »Iskali smo zrno soli po kajžah, pa imamo s seboj dvanajst tovorov, hvala bogu!«

Bili so potolaženi in so se žurili proti Butalam.

Čim bolj pa so se bližali domačemu mestu, bolj jim je rastla skrb, ali so pravi ali niso pravi. Preden jih je nesreča zanesla v brivnico, so bili že pravi; potem pa so se izprevrgli.

Pozno zvečer so dospeli v Butale in ustavili na trgu. S strahom je vsak stopil na svoj dom, ponižno potrkal in vprašal, ali je gospodar doma.

Pa so povsod prejeli odgovor, gospodarja da ni in da je šel po sol.

Sedaj se je vsak oddahnil in je rekel: »Hvala bogu, pravi sem! Če bi pa zdajle gospodar bil doma, joj meni, ne bi vedel, kdo da sem in kam naj se obrnem.« In so bili zelo veseli in ko so jih izpraševali, kakšno je mesto Solimuri in ali je postavnejše od Butal, so dejali: »Kaj bo postavnejše — še plota nimajo, da konja zanj privežeš!«

V BUTALAH SEJEJO SOL

Butalcem je bilo sitno, da so morali sol kupovati tako daleč. Pot stane, sol ni zastonj in še se zgodi, da je nimaš, kadar bi jo najbolj potreboval. Doma pa je zemlje dovolj in kakšne zemlje — na taki zemlji plenja vse mogoče! Pa so sklenili, da bodo sol pridelovali sami doma.

Pa so spomladi vsak okoli svoje koče prekopali rušo, jo povlekli in vanjo posejali sol, da jo bo gospodinja imela kar pri roki kakor peteršiljček in drobnjak.

In potem je padal dež in je sijalo ljubo sonce in so pričakovali in veselo pričakali: pognalo je mlado zelenje, bujno šlo v rast in obetalo bogato žetev.

Pa kar je pognalo in se tako lepo šopirilo, so bile same mlade koprive in nič drugega.

Pa so jih Butalci gledali in so jemali mlado perjiče na jezik: pošteno jih je opeklo! Zadovoljni so dejali: »Ajsa! Mlada sol — že sedaj je tako ostrá! Kako bo šele slana, hvala bogu, kadar dozori!«

BUTALSKI JEŽ

Iz starih časov so se Butalcem ohranili marsikateri spomini, morebiti so resnični, morebiti niso. Med te spomine spada tudi butalski jež.

Pravijo, v davnih dneh da so Butale vsako leto priredile pitanega ježa. O svetem Martinu so ga zaklali in mast in meso prodali in je bil dobiček tolikšen, da jim je zalegel za vse cerkvene potrebe.

Razdevali so ježa v koritu, to korito so potem izplaknili s kropom in je imelo vesoljno mesto mastno juho ves teden vse mesne dni. Kost od pleča pa so si prihranili za pustni čas in so jo tedaj vtikale v lonce vsak dan druga gospodinja, da je dobil ričet žlahtnejši okus.

Tolikšen je bil butalski jež!

Neko leto, pravijo, je bil jež tako nemarno debel, da jim je masti še čuda ostalo. Nasolili so jo in jo dali v zvonik. Nad zvonovi je bil obok, tjakaj nad obok so jo spravili, tam se jim ni bilo bati drznih tolovajev in požrešnih tatov.

Toda je bilo preveč masti in je bila pretežka. Predrla je obok nad zvonovi in je porušila še drugi obok pod zvonovi in bi bila kmalu predrla še tretji obok in porušila kor. Pa je bila nad tretjim obokom pajčevina — hvala bogu, da je mežnar ni bil ometel! V to pajčevino se je mast srečno ujela in je v njej obvisela, da sta bila tretji obok in kor obvarovana od razdejanja.

Včasih je le prav, če mežnarji puste v miru kako pajčevino.

KOBILJA JAJCA

Pod milim nebom je čuda raznovrstnih stvari, živih in mrtvih, nihče vseh ne pozna. Pa so bile buče taka stvar, ki je njega dni niso poznali v Butalah.

Zanese Butalca pot iz imenitnega domačega mesta v drugo, tam je bil semenj, pa vidi kup buč. Zraven stoji kmet in jih prodaja.

Butalec ostrmi: »Oha, kakšna so to jabolka! Kolikšno bo šele drevo, ki jih rodi!«

Misli kmet, da se mož norčuje, pa mu odgovori: »Kaj se vam zdi, to niso jabolka, to so kobilja jajca!«

Se zavzame Butalec: »Jajca kobilja? Taka, da se konjska žival izvali iz njih? Konjske živali še nimamo v Butalah, dajte, prodajte mi jih par!«

Pa se kmet ni dal prositi in je prodal par in je izbral največji dve, da bosta v Butalah za pleme, in še je navrgel pouk: »Jajci je treba doma zakopati v gnoj, v gnoju ostaneta štiri tedne, ne ure več, ne ure manj. Pa ko preteče rok, boste zijali, kaj so kobilja jajca!«

Butalec je poslušal in razumel. Vzel je buči, vsako pod svojo pazduho, in se zadovoljen obrnil domov proti Butalam.

Buči sta bili težki in nerodni, pot je šla navkreber, pa ko je prišel vrh gore, kjer se pot obesi proti Butalam, je bil pošteno truden.

Široko je sedel pod hrast. Buči si je položil predse med kolena in je počival in počivaje mislil vesele misli: »Moja dva konjička, ali bosta vprežena ali bosta jahana? Jahal še nisem, pa štejem, da ni težko — na konja sedeš in ga poženeš: ‚Hi!‘«

Rekel je »hi« in s kolenom rahlo pognal desno bučo. Pa je buča prehitro ubogala, premaknila se je in se po strmem bregu zakotalila navzdol, od debla do debla je odskakovala, ob deblu bukve se je razletela na drobne kosce.

Poleg bukve je rasel grm, iz grma je prestrašen skočil zajec in jo bistro počez ubral v reber.

Pa je presenečeni Butalec mislil, da je žrebe tisto in da je skočilo iz buče, pa ga je premilo klical in vabil: »Stoj konjiček, saj si moj! Plačal sem jajce, ki si se izvalil iz njega, na, pridi semkaj, pridi, boš košček kruha dobil koruznega, ne veš, kako je dober!«

Toda zajec ni slišal prijaznih besed, že je izginil v hosti.

Pa je zastokal Butalec: »Kolikšna škoda! Tako majceno je bilo, še repato ni bilo, le uhato, pa je že teklo tako hrabro! Kako bi šele teklo, ko bi doraslo!« Z eno samo bučo je prikorakal domov. Prva pot mu je bila na gnojišče, zakopal je bučo in družini zabičal za žive oči, da pazijo in da se štiri tedne nihče ne dotakne zlahtnega jajca.

Pa ko so minili štirje tedni, ne ura več ne ura manj, se je družina z gospodarjem vred zbrala okoli gnoja, previdno so odkopali gnoj. V gnoju je pač bila buča, vsa gnila in razpadla, o konjičku pa ne sledu.

Pa je gospodar zatarnal: »Škoda nad škodo! Tisti, ki se je izvalil, mi je ušel, ta pa, ki sem ga prinesel domov, je bil klopotec!«

KAKO SO BUTALCI ŠIRILI CERKEV

V nedeljo je bilo med mašo. Za cerkvijo je bila senca, v senci so sedeli izbrani možje in modrovali. Pa se je zgodilo in so enemu mravljinci zlezli za hlače. Dejal je: »Nekaj me grize po desnem bedru — kaj, če ni to vest? Pravijo, da vest grize. Bojim se, da delamo greh; notri je božje opravilo, mi pa sedimo zunaj.«

Je odgovoril župan: »Ne sedimo zunaj brez vzroka — cerkev je pretesna. Ni napačen prostor, kjer sedimo, napačna je le cerkev, ker ima zid za našim hrbtom, namesto da bi ga imela nam pred nosom. Dajmo, povečajmo cerkev, pa ne bo sosedu več pekla vest po desnem bedru!«

Izbrani butalski možje so pokimali in so sklenili po županovili besedah.

Imeli so imeniten gnoj, daleč je dišala njegova slava, in so dejali: »Poizkusimo, poizkus ne stane! Gnoja imamo dosti in če pošteno zagnojimo cerkev, ni vrag, da ne bi zrastle!«

Pa so navozili okoli cerkve pet sto pet in petdeset voz gnoja, da je segal cerkvi do oken. In je potem šel dež in je sijalo sonce in so dejali Butalci, da je vreme ravno pravo za rast cerkve. V dežju in soncu pa se je gnoj bolj in bolj sesedal, dež ga je razcejal, sonce ga je sušilo, nič več ni segal cerkvi do oken, nego so okna višja prihajala in višja nad gnoj — za čevelj, za dva, za tri. Butalci pa so se zadovoljni čudili svoji cerkvi, kako hitro jim je rastla iz gnoja: »Takšen je naš gnoj kaj smo rekli! Glejte, koliko se je cerkev že vzdignila!«

Pa so preudarili in dejali: »Samo raztegniti jo moramo še na šir! Saj se tudi škorenj raztegne, če ga daš na kopito.« In so stopili na oni kraj ob cerkvi, kjer so med mašo posedali v senci. Vsedli so se, kakor so bili vajeni in je župan premeril, do kod bo treba razširiti cerkev, da bodo lahko sedeli, kakor sede, da pa vendar ne bodo sedeli zunaj cerkve, ampak znotraj in brez greha.

Slekli so suknje in je vsak svojo razgrnil ob zidu cerkve, kjer je bil sedel — preko suknje bo treba, da bo zid potisnjen. Potem so stopili v cerkev in se korajžno lotili dela. S pleči so se uprli ob steno, župan je ukazoval.

»Le dajmo, hi hot!« pa so vsakokrat na zadnji zlog bistro pritisnili, da so jim kar srajce pokale na životu in žebli škripali pod nogo. Toda niso odnehali. Pošteno so se potili.

Potili so se od opoldne do večera, pa jih je gnala zvedavost venkaj, da vidijo, koliko se je zid že premaknil.

Pa se je bil prej o mraku priplazil tat, pobral je vse suknje in jo z njimi pobrisal čez hrib.

Ne ene suknje ni bilo več in so se Butalci neusmiljeno razveselili: »Po sreči je šlo, že se je premaknil zid in pokrila naše suknje! Hvala bogu: sedaj smo v cerkvi tudi mi, kar nas sedi zunaj! Cerkev ne bo več pretesna!«

In je prišla nedelja in je v cerkvi resnično bilo prostora za vse, ki so hoteli v cerkev.

DVE POLETJI IN ENA ZIMA

Bližala se je pomlad. Butalcem je primanjkovalo krme. Sklepali so in sklenili, da to ni prav in da gredo nad poglavarja: »Gospod poglavar, čas za pašo je vsako leto prekratek, zima je predolga, pozimi je živina v hlevu pa več požre, kakor imamo krme, potem pa spomladi crka od lakote. Dajte, pomagajte, da bosta dve poletji in le ena zima!«

Jim odgovori poglavar: »Hodite z bogom, ljudje, vaša prošnja je uslišana. Sedaj bo skoraj poletje, potem bo zima, za zimo zopet poletje — evo, pa boste imeli dve poletji in eno samo zimo.«

Butalci so se hvaležno poklonili in so šli in domov prinesli veselo novico, da so Butale dobile dve poletji in eno samo zimo.

KRIVA VERA V BUTALAH

Turške kuge, zahvaljeno bodi nebo, ni bilo v Butale, pač pa se je tjakaj prikradla kuga krive vere. Najprej so jo dobili Tepanjčani, pa ko so jo imeli le-ti, so rekli Bulalci: »Mi tudi! Kar imajo v Tepanjčani, si lahko privoščimo tudi v Butalah.«

Kdo ve kod so pobrali lačnega pridigarja, da jim bo pridigal novo vero. Ta pridigar si je poiskal še mežnarja svoje sorte in potem sta si pridigar in mežnar za žive in mrtve prizadevala, da povzdigneta glorio butalske cerkve, da ne bo zaostala za ono v Tepanjcah.

Tepanjčani so se postavljali, da se jim pod novo vero gode čudeži.

Od ogrskega Brdavsa so trobili, da je od daleč prišel skušat se s svetim Lovrencom, in da sta se metala. Pa da je bil drobni svetnik močnejši in da je vrgel Brdavsa!

Reč pa je bila taka, da so Tepanjčani one dni popravljali oltar in so za ta čas postavili svetega Lovrenca z oltarja na desko. V cerkvi je bil tudi ogrski romar in je prišel in stopil na desko, da bi poljubil svetnika; pa se je deska nagnila, svetnik se je prevrnil in je podrl pobožnega romarja.

Takšen je bil ta tepanjski čudež, ogledan od blizu.

Drugi tepanjski čudež ni bil nič manj imeniten pa tudi nič bolj. Priromala je v Tepanjce ženica, bila je teščega srca, pa je, preden je šla, kakor je tam pobožna navada, po golih kolenih okoli cerkve, stopila v mežnarjevo krčmo. Naročila si je za groš kruha, za groš žganja. Lepo počasi je žganje polivala na kruh in kruh zalagala. Postala je korajžna in si je dejala: »Če je kruhek lahko popil za groš žganja, ga meni toliko tudi ne bo škodovalo.« In ga je ukazala še za groš in ga je izpila. Potem se je vzdignila, da bi po kolenih šla okoli cerkve. Komaj pa je stopila iz krčme, kako se je začudila, ko je videla, da se ves trg s cerkvijo vred suče okoli nje. Pa se je kar sesedla na kolena in pričela sklepati roke: »Čudež, čudež — cerkev gre okoli mene, da ni meni, stari revi, treba okoli cerkve!«

Ti in taki tepanjski čudeži so grizli Butalce in so se prikregali k svojemu pridigarju: »Zakaj so v Tepanjcah čudeži, zakaj ne tudi pri nas!«

Pridigar jih je potolažil. Pa je prišla nedelja, cerkev v Butalah polna radovednih ljudi, pa je bil pred pridigo ukazal pridigar mežnarju: »Stopi in spusti občinskega bika v županov oves!« Ko je pridigar stal na prižnici in pridigal, tedaj se je v vratih žagrada prikazal mežnar in dal z očmi znamenje. Pa je pridigar dvignil svoj glas:

»Rivsi, rivsi et rovs,

bik je v županovem ovs!

Kdor ne verjame,

naj ga peklenski belcebub vzame!«

Župan in občinski možje so skočili iz cerkve in hiteli bika lovit in nazaj tirat v hlev. Za njimi so se usuli gledat še drugi verniki. In so bili zadovoljni vsi Butalci in so kimali: »Naš pridigar je svet mož, skozi cerkveni zid mu nese oko!«

NOVI PRIDIGAR

Butalcem je zbolel pridigar pa so sklenili, da si bodo tačas, dokler ne okreva, pridigali sami. Kakor je butalski berač hodil po hišnih številkah in ga je morala vsaka hiša rediti teden dni, tako naj se tudi nedeljske pridige vrste po hišnih številkah in bo vsako nedeljo drug gospodar dolžan skrbeti za pridigo.

Pa je prišla za pridigo na vrsto hiša, ki je bil njen gospodar takisto bolan. Zato je naročil svojemu svinjarju, da gre in mesto njega opravi to reč.

Svinjar ni obupal. Vajen je bil s prešiči se prerekati ves ljubi dan, pa je mislil, da mu bo enako lahko tudi s prižnice tekla beseda. Pokimal je poslušalcem, z dlanjo si obrisal nos in dejal: »Vi!« in je malo počakal, da mu v glavo pride koristna misel. Pa je še enkrat dejal »Vi!« in pokazal s prstom na moško plat poslušalcev. Koristna misel se ni marala prikazati od nikoder, pa je s prstom pomeril še na žensko plat in dejal: »Vi!«

Potem je molčal, požiral sline in bulil doli v cerkev.

Poslušalci so čakali, že so se pričeli muzati.

Svinjar na prižnici je zajel sapo: preklicana je ta reč — svinjam lahko govorim ves dan, tukaj mi pa še za ped daleč ne gre jezik! Iznova se je zaletel in s povzdignjenim glasom dejal: »Vi, vi, vi!« in s prsti kazal na poslušalce.

Pa ko se je izmed poslušalcev oglasil smeh, se je raztogotil, udaril po prižnici in zagrmel: »Vi, vi in vi vsi skupaj ste svinje, prešiči, pajcki!« in je bil vesel, da je tako gladko končal pridigo.

KAKO JE KRIVI VERI V BUTALAH ODKLENKALO

VButalah se je šopirila kriva vera, v farovžu sta se šopirila pridigar in njegov mežnar in bi se vsi trije šopirili še dolga leta, da ni bila smetana v Butalah tako lepo mastna in nagnusno dobra. Pridigar je sila čislal butalsko smetano in si je brižno prizadeval, da mu ne bi pošla in da je bo vedno dovolj.

Pa se je zgodilo in se mu je nekega dne zazdelo, da mu nepoklicana sneda prihaja nadnjo in mu jo pomaga lizati. To pridigarju ni bilo všeč in je latvico s smetano skrtil v žagrad. Čislal pa je butalsko smetano tudi mežnar. Za malo se mu je zdelo, da jo je pridigar skrtil. Še bolj ga je grizla misel, da je pridigar nemara uganil, da je on tisti, ki mu hodi nad smetano.

Pa je mežnar kmalu iztaknil smetano tudi v žagradu in se mu je rodila misel, kako bi nevoščljivega pridigarja kaznoval, hkrati pa opravičil sebe.

Ko se je znočilo, se je splazil v žagrad in snel latvico iz skrivališča. Z latvico je stopil v cerkev h kipu svetega Antona — star je bil in črviv — in sta si smetano pošteno delila: prvo žlico je privoščil mežnar sebi, drugo je svetemu Antonu namazal okoli ust, in sta se lepo prijazno vrstila in je bilo svetemu Antonu sladke smetane dovolj ne le okoli ust, nego mu je kapala tudi od brade in mu je bila poflackana vsa halja noter do tal. In še je mežnar po tleh nakapal sled od svetega Antona do skrivališča v žagrad in je prazno latvico zopet tjakaj postavil, od koder jo je bil vzel.

Ko je drugo jutro prišel pridigar, da si kruh posladka s smetano, skoraj je padel vznak od jeze: latvica je bila prazna do dna.

Poklical je mežnarja in mu brez besede pomolil prazno latvico pod nos. Mežnar se je hlinil užaljenega: vse žive dni da mu oči niso videle latvice, usta niso pokusila smetane. Ozrl se je po tleh in že je pridigarju pokazal sled od smetane.

Stopita za sledjo, prideta do svetega Antona: glej, sveti Anton je ves smetanast od ust do nog, ne dosti drugače, kakor da se je v smetani valjal! Pridigar zija v svetega Antona in pogleda mežnarja. Pa se je mežnar za hip spozabil, namuznil se je. Tedaj je bila pridigarju reč jasna.

Zgrabila ga je sveta jeza, za greh mora biti pokora in je dvignil roko, da mežnarju pri tej priči priloži zasluženo pokoro. Toda se je mežnar pokori ročno izognil in je klofuta zadela nedolžnega svetega Antona. Ta pa je bil star in črviv — razsul se je v prah.

Sedaj sta se prestrašila oba, pridigar in mežnar, jutri bo praznik in obljubljeni so romarji iz daljne ogrske dežele! Pa je bila pozabljena smetana, pozabljen je bil prepir — složno sta stokala in ugibala, kaj storiti.

Pa se je mežnar spomnil čevljarja Gašperja, ta je tolikšen kakor nesrečni svetnik in enako poraščen po obrazu. Tega čevljarja sta naprosila in se z njim zmenila, da bo jutri mesto svetnika stal v oltarju.

Napočil je praznik. Prišli so ogrski romarji, če je stal čevljar Gašper na določenem mestu, kapuco je imel preko kosmate glave, rjava halja mu je odevala vse telo, gole noge so mu tičale v sandalah. Stal je nepremično in se bal samo tega, da bi moral kihnuti. Ogrski romarji so se mu klanjali in kakršna je tam navada, ob nogah so mu postavljali svečke in jih prižigali.

Na prižnici je stal pridigar in ropotal v ogrske romarje. Zmerjal jih je, da je svet dandanes preveč sebičen, vsak bi rad le jemal; toda kdor nič ne da, nič da ne bo dobil. »Od svetega Antona,« je dejal, »vsil bi radi vse, zdravje, bogato letino, ženine in debele pujske, dež in dobljene pravde. Ne slišim pa kar nič, da bi tolarji rožljali v puščico. Resnično vam povem, preljubi ogrski romarji, takih romarjev sem sit! Če se ne boste poboljšali in boste ostali tako nemarno skopi, se vas bo naveličal še sveti Anton in se lahko zgodi, da vam uide iz cerkve.«

Čevljarja Gašperja so pripekale goreče sveče pri golih nogah in čim več je bilo sveč, bolj so ga žgale. Pa so mu pridigarjeve besede prišle kakor nalašč in se jih je poslužil: skočil je z oltarja in jo ucvril iz cerkve.

Ogrski romarji so zabučali: »Čudež, čudež!« in so jo ubrali za njim. Čevljar Gašper se je obrnil, da se jim postavi v bran: snel je sandalo z desne noge in jo zalučal vanje, za desno sandalo še levo.

Ogrski romarji so se za sandale topli, tačas je smuknil čevljar Gašper od vzad v svojo kočo, se preoblekel in urno sedel k delu.

Butalci so pričeli premišljati: »Ta vera ni prava, ko svetniki beže iz cerkve.« In ker so si tudi Tepanjčani vero zopet prebrali in so naprosili starega župnika, da se jim vrne, so dejali Butalci: »Mi tudi! Kar imajo v Tepanjcah, si lahko privoščimo tudi v Butalah!« in je bila v Butalah vera zopet stara in Butalci stari.

O TEPANJSKIH MRLIČIH

Butalci se nič kaj prijazno ne gledajo s svojimi sosedi Tepanjčani. Pa ne vem, kaj je zaneslo nekega dne Butalca v Tepanjce, pa si je v Tepanjcah ogledal cerkev in potem še britof. Dejal je: »Naj bo, in bom zmolil tri očenaše in tri zdrave Marije za tepanjske te falote, ki so tukaj pokopani — vem, da so potrebni.«

Mislil je, da ga nikdo ne čuje razen ljubega boga. Toda ga je čul tepanjski mežnar in mu je izza zida kamen pomeril v pleče.

Butalec se prestraši, ozre se — nikogar ne vidi. Pa se prekriža in jo ucvre od tod proti Butalam. Ko je bil dosti daleč, se je ozrl nazaj proti britofu in dejal: »Falotje so bili živi, pa so tudi mrtvi ostali falotje. Kamne lučajo za človekom.«

O BUTALCU V SMREKI IN O MAČKI, KI NI MARALA PIPCA

Če tujec prideš v Butale in stopiš v krčmo, previden bodi, nikar pipca ne jemlji iz žepa, nikar ga očitno ne polagaj poleg sebe na mizo! In nikar, da bi naročil za groš kruha, zraven pa objestno kazal pipec, češ klobaso že imam. In naj te ne kaznuje Bog, da bi se spozabil in bi pipec pomolil mački pod nos, češ, muca, na klobaso! Že marsikdo je bil za take in enake besede tepen na nevšečne viže.

Historija pa je taka:

Pravijo, da so njega dni Butalci šli v hosto sekat smreke.

Pa so smreke stale tako gosto: koder so katero izpodsekali, se je z vejami ujela v druge in se vanje zapletla in so imeli silno truda, da jo izmotajo in spravijo na tla.

Pa si izmislili oni izmed njih, ki mu je najbolj svetlo gorela pamet v buči, in pravi: »Možje, kaj če bi smreke najprej oklestili? Najprej jih oklestimo, potem jih posekamo, pa se jim ne bodo zatikale veje, ker vej ne bodo imele!«

Te besede so bile modre in možje so kihnil, da je res tako. In se je oni, ki jih je bil spregovoril, spravil nad smreko, da jo oklesti. Pa kakor je bil moder, klestiti jo je pričel od spodaj. Veja je padla za vejo in šele, ko je prišel na vrh, se je spomnil, da ne more več dol.

Pa se je prestrašil in klical sosede, ki so stali pod smreko in so zijali gor, naj mu pomagajo z vrha na varna tla.

Oni spodaj so se posvetovali, ugibali in so uganili: druge pomoči da ni, nego treba je mačke, samo mačka zna in bo ročno splezala na smreko in bo onemu na smreko nesla vrv — z vrvjo si bo pomagal dol.

Stopijo po mačko, rahlo ji nataknejo okoli vratu vrv, in ji potem bistro pokažejo in povedo, kateri smreki naj vrv nese v vrh in čemu. Toda mačka je dejala: »Mrnjav!« na vse prigovarjanje samo: »Mrnjav!« Obilna zgovornost zbranih mož ni bila kos, da jo prepriča in preprosi, le sukala se je in ozirala, kako bi jo pobrisala.

Pa je klavrnin dedec v vrhu smreke napel druge strune. Pričel je in je vabil s prijazno besedo: »Muca, na, pridi sem, mijav, mijav! Glej, miško imam, miško — brž, brž!«

Toda ni bila muca še od včerajšnjega dne, nego je imela bogate izkušnje, pa ni bila še nikdar slišala, da bi bile miške v vrh smrek — miške niso storži! In ni verjela možu v vrhu. Dejala je: »Mrnjav!«

Pa jo je oni zgoraj še bolj milo klical. »Botra,« je dejal mački in še se je spomnil, kako je oni dan pregnal prav to mačko, ko je iz kuhinje odnesla klobaso. Žal mu je bilo, da se ji je zameril. Pa je segel v žep po rdeči pipec in ga kazal doli: »Na, muca, pridi gor! Klobasa, klobasa! Res je klobasa, na jo!«

Muca ni verjela: »Mrnjav!«

Mož tam zgoraj je v pipec ugriznil. »Vidiš, da je klobasa! O, kako je dobra! Žal ti bo! Na, pridi, tvoja je! Naj me koj strela piči, ako ni! Veš, da te ne bom goljufal! Na, na!«

Pa ko je mahal s pipcem, se je zdelo mački najbolj varno, da izgine od tod. S tačko si je snela vrv in skočila v grm, po ovinkih se je izgubila domov.

»Noče!« so možje dejali. In ker ni kazalo onega pustiti v vrhu toliko časa, da zrastejo druge veje, so smreko posekali, smreka je padla, pa je srečno padel na drugo smreko, da je ostal živ, samo pošteno so ga ogreble veje.

Še bolj kakor praske od vej pa ga je peklo in ni peklo le njega nego slehernega Butalca, ko se je raznesla ta zgodba in je dala hudomušnim sosedom pobudo za smeh in posmeh.

KAŠO PIHAL

Butalci niso kar za pečjo čepeli, nego je marsikateri s popotnim škornjem stopil tudi v svet in prinesel marsikaj koristnega iz tujine.

V onem času, ko Butalci še niso poznali prosa, se je zgodilo, in se je vrli butalski prvak vrnil z daljne poti, čez ramo mu je visela bisaga, v sprednji malhi je imel proso, vzad pa kašo. In je razodel začudenim Butalcem: »Možje, ali veste, kaj je proso? Proso bomo sejali, iz prosa bomo delali kašo — ni boljše jedi na svetu od zabeljene kaše! Dajte, prepričajte se!«

Ukazal je doma, naj hite in skuhajo kašo. Sredi trga pa je dal prinesiti mizo, nanjo so postavili skledo s kašo in je bila prekrasno zabeljena, da se je daleč svetila v soncu.

Zraven sklede je ležala žlica in so bili povabljeni vsi Butalci, da bo vsak enkrat zajel in poskusil neznano dobroto.

Pa so prihajali Butalci in se vrstili in gnetli, da drug za drugim zajame in nese v usta, in je vsak moral hitro oddati žlico drugim rokam, ki so se stezale za žlico. In je hodila žlica kakor blisk svojo pot iz rok v usta, iz ust v roke, in ni poteklo časa za ocenaš — že je bila skleda prazna in so imeli vsi Butalci opečena usta.

Kajti je bila kaša silno vroča, pa je nihče ni utegnil pihati, ker se je mudilo za žlico. Zapomnili pa so si Butalci vročo lastnost kaše in ko so bili vsejali proso in jim je lepo vzknilo in z bogatim latjem budilo najlepše nade, so se zbirali ob njivi in od daleč pihali v latje, da ne bo kaša prevročča. Imajo pa Butalci nevšečne sosede, Tepanjčane, in je mimo njive prišel Tepanjčan Jaka in se radoveden ustavil. Pa so ga kaj hitro napodili z besedo in dejanjem: »Ne boš kaše pihal, Jaka, kaša je naša!«

BUTALSKI ZAJEC

Tale historija ni kdo ve kako imenitna, povem jo le, ker se mi je sanjala. Včasih se mi kake historije sanjajo, pa ni nobena dosti prida.

O butalskem zajcu se mi je sanjalo tole.

Privadil se je bil v deteljo in je Butalce nič koliko bolelo srce, ko so videli požrešno žival, kako se jim suče po deteljišču.

Majali so glave in moževali, kaj naj store, da preženo zajca iz detelje in ga preženo brez škode za deteljo, pa tudi brez škode za zajca, ki takisto ne bo brez koristi v pečenem stanju.

Majali so glave in moževali teden dni in še teden dni in so sklenili tako: najprej naj se zajcu detelja prepove z lepo besedo — morebiti bo pomagalo. In da ne bo zamere, naj se da živali primeren rok, do tega roka se mora izseliti. Če se ne bo, bodo vnovič stopili vkup in preudarili in sklenili, kaj bo potem.

Tako so dejali in so ukazali policaju in ko je prišla nedelja, se je pokrtil policaj s kapo in je stopil na občinsko pot ob deteljišču. Z mogočnim glasom je dal zajcu na znanje, da so butalski možje sklenili tako, da se mu najstrože in nepreklicno prepove deteljišče; izseliti da se mora iz detelje v hosto, to pa najkasneje v štirinajstih dneh in tako gotovo, ker bi drugače lahko prišlo drugače, in se ne ve, kako bi prišlo. Verno so Butalci poslušali oklico. Potem so šteli dneve in so čakali, kaj bo: ali se bo zajec pokoril oklicu ali se bo drznil, da se mu ne bo — to bi bil punt!

Tekli so dnevi, preteklo jih je štirinajst, tedaj je detelja zrasla tako visoko, da iznad nje ni bilo videti zajca tudi, kadar se je od sladke detelje pijan postavljaj na glavo.

Pa ko Butalci zajca niso videli, so dejali: »Hvala bogu, ni ga več!« in so bili veseli.

I takih ljudi je povsod dosti: česar ne vidijo ali ne marajo videti, pa pravijo, da ni.

O ŽUPANU, PASTIRJU IN OVCAH

Je bil v Butalah župan in je imel pastirja in je gnal pastir županove ovce na pašo. Devetnajst jih je gnal na pašo, osemnajst jih je prignal zopet domov.

Ga vpraša župan: »Ena manjka, kam si jo dal?«

Odgovori pastir: »Saj so vse.«

Jih župan prešteje še en pot: »Osemnajst jih je!«

Pastir: »Nak, devetnajst!«

Reče župan: »Ali si tako zbit, da ne ločiš števila, ali si tako trmast! Daj, stopi po občinske može, naj pridejo.

Šestnajst jih je in še policaja pokliči, jih bo sedemnajst; midva sva dva, nas bo vseh skupaj devetnajst. Pa bomo zgrabili vsak svojo žival in če bo vsakemu svoja v rokah in ne bo nobeden brez ovce, jih je devetnajst, drugače jih ni.«

Tako se je zgodilo. Prišli so občinski možje, šestnajst jih je bilo, in prišel je tudi policaj in jih je bilo z županom in pastirjem vseh skupaj devetnajst. Pa je dal župan znamenje: »Zdajle!« in je vsak hitel in zgrabil najbližjo ovco in so bili možje zanesljivi in pošteni, nikdo ni zgrabil dveh. Pa se je pokazalo. Vsak je imel v rokah eno ovco, le policaj je ostal brez nje.

»No, ali vidiš, trma trmasta,« pravi župan pastirju, »policaj je brez ovce, osemnajst jih je!«

Pa se je zakregal pastir: »Kaj me briga policaj! Devetnajst jih je! Policaj je šema, zakaj ni zgrabil ovce prej in v pravem času, dokler jih je še kaj bilo!«

RAZBOJNIK CEFIZELJ IN OBČINSKA BLAGAJNA

Kolikršen razbojnik je bil razbojnik Cefizelj, to je presegalo sleherno dostojno mero in je bil nanj hud celo butalski policaj — kar v kraj je pogledal in mu obrnil hrbet, če je nanoslo in bi ga bil moral srečati.

Razbojnik Cefizelj pa je bil zakrknjen grešnik, nič ga ni bilo sram, nego še zažvižgal je policaju in ga pozdravil, toda ga pozdravil z enim samim prstom — to ni bilo spodobno. In je slej ko prej zahajal v Butale k butalskemu peku kupovat koruzne hlebčke — nagnusno so bili dobri!

Pa se je zgodilo in je razbojniku Cefizlju pošel denar. Pek v Butalah ni takšen, da bi dajal brez denarja, in ni brez denarja dajal niti domačim razbojnikom, kamoli razbojnikom pritepencem, kakršen je bil Cefizelj.

Pa je sklenil Cefizelj in tako storil in ga ni bilo sram ne boga ne policaja: iz koruzne slame si je zasukal odpirač — pravemu tatu vsaka reč služi za odpirač, še koruzna slama — in je ob belem dnevu in sredi Butal vlomil v občinsko pisarno. V občinski pisarni je z občinske police vzel občinsko blagajno, na občinsko mizo pa je položil potrdilo, spisano na občinski papir, da je res vzel občinsko blagajno in jo hvaležno potrjuje. Potem je šel in je bila prava sreča, da ni bilo v pisarni župana, drugače bi bil grozanski razbojnik nemara ukradel še župana in pustil potrdilo, da ga je.

Bila pa je občinska blagajna lončena in na las podobna šparovčku, le da je bil šparovcek narejen na ključ — z železnim zaklopcom in se mu je odprtina zgoraj zaklepala. Ključek od zaklopca pa je nosil policaj, na nitki je bil privezan in mu je visel okoli vratu.

Razbojnik Cefizelj pa ni vedel, kje je ta ključek, niti ga ni skrbelo, da bi ga iskal. Nego je šel naravnost k peku. Naročil je koruzen hlebček in segel v žep, da ga plača; ročno je položil občinsko blagajno na tla in rahlo stopil nanjo s škornjem, pa je zahreščala na drobne kosce in je notri bil cel tolar. Z njim je plačal peka in ni bil pek skoraj nič prestrašen, le zmotil se je malo in mu je dal iz tolarja drobiža skoraj za dva.

Pek je komaj čakal, da se je iznebil strahovitega kupca, potem je hitel nad policaja: »Razbojnik Cefizelj je ukradel občinsko blagajno! Teci v zvonik, udari plat zvona!«

Je policaj zaničljivo pomeril peka. Segel si je za vrat in je privlekel na dan ključ od občinske blagajne: »Hehej, kdo je ukradel? Kaj je ukradel? Figo je ukradel, ne občinske blagajne he-he! Tukaj imam ključ!«

Ključ je imel policaj, to je res, toda občinske blagajne ni bilo več, bila je strta v prah, in ni bilo več občinskega tolarja. In je bil župan na grde viže hud, rohnel je na policaja in mu ukazal, da naj pri tej priči prime razbojnika in ga neusmiljeno uklene, da bo sojen po postavah. Nič niso pomagali izgovori in si je nesrečni policaj izprosil samo to milost, da mu ne bo treba prej ukleniti Cefizlja, preden ga ne dobi v pest.

Prišel je tretji dan, tedaj so zanesle grozanskega razbojnika Cefizlja muhe zopet v Butale in se je to pot resnično zgodilo, kar se je moralo zgoditi.

Sredi južine je bilo, ko je zaslišal župan strahovito kričanje onkraj potoka. Stopil je iz hiše. Razločil je glas policaja: »Župan, župan, pojdi semkaj! Ujel sem ga, Cefizlja, razbojnika grozanskega!«

Mu je odgovoril župan: »Ko si ga ujel, pripelji ga semkaj!«

Zakliče policaj: »Pripeljal bi ga, pa noče da bi šel! Ajte na pomoč!«

Je dejal župan: »Ne utegnem, sredi sem južine. Če noče, pa pusti, naj pride po južini!« In se je umaknil v hišo in jo zapahnil in zaklenil.

Je zastokal policaj: »Jaz bi ga že davno pustil, pa on ne pusti mene!«

In pravijo, da je policaj iz svojega žepa obljubil Cefizlju tolar, če ga pusti, in ga je Cefizelj milostno pustil in mu naročil, naj tolar nese županu, da ne bo občina čisto suha. Groš za nov šparovec pa je kar iz svojega primaknil Cefizelj, grozanski razbojnik.

SEMENJ V BUTALAH

Tepanjčani so imeli vsako leto o svetem Mihelu semenj, tako je bil imeniten, da so od daleč naokoli nanj prihajali berači in cigani, kupcev pa se je vsakikrat zbralo nič koliko.

Pa so dejali Butalci: »Mi tudi!« in niso odnehali, dokler jim ni gosposka takisto dovolila semnja. In so se zmenili, da mora vsaktera hiša v Butalah kaj prignati na semenj, da se bodo Butale postavile pred svetom in bodo prevzetni Tepanjčani ponižani.

Pa se je zgodilo, da je prišel na butalski semenj radoveden Tepanjčan in je baral Butalca: »Oče, koliko pa cenite to svojo kravo?«

Mu odgovori Butalec: »Tole kravo? Ta krava ni na prodaj. Ta krava je le za semenj. Na prodaj imam tisto, ki sem jo pustil doma!«

ZGODBA O VEVERICI

V butalski hosti se je zgodilo še to: Dva sta cepila drva, pa zagledata veverico, sukala se je drevesu okoli debla in si zvedavo ogledovala onadva. Vrže prvi sekuro od sebe in skoči za veverico na drevo, da jo ujame.

Mu zakliče drugi: »Če jo ujameš, si jo bova spekla za malico!«

Veverici ni bilo kaj za obljubljeni to čast. Ročno je smukala z veje na vejo in se nagajivo ozirala: Kje si, ki me boš ujel? — Pa ko se ji je približala roka in segla po njej, že je bila na koncu veje in se pognala na drugo drevo.

Je zakričal Butalec: »Čak me, tica prebrisana, koj boš moja!«

Pa je bil Butalec pretežak za vejo in je lopnil dol in na zobe, da mu je kri zalila usta. Veverica pa se je izgubila v hosto — zbogom, srečno pot!

Praznih rok in s krvavo šobo se je vračal drvar k tovarišu.

Temu so se cedile sline, tako se je že veselil malice; iz suhih vej je bil zanetil ogenj in že je bil ušpičil raženj za pečenko. Pa je zagledal onega — brez veverice, pač pa okoli ust krvavega. Pa se je neznansko raztogotil: »Požeruh nevoščljivi, mar se ti je tako mudilo, da si jo požrl kar surovo?« in mu je ogorčeno eno prisolil, da ni bila krvava malica brez soli.

ZALJUBLJENA ZGODBA ŽUPANOVEGA SINA

Butalski župan je imel sina, poznalo se je sinu, kakšnega je rodu. Ime mu je bilo vsak dan Jakec, ob nedeljah Jakope.

Pa je bila nedelja in je šel Jakope v sosednje Tepanjce pokušat, kakšen kruh peko tamkaj. Sredi poti je stala graščina — hišam, ki so zidane v nadstropja, pravijo Butalci graščine, ljudje v graščinah so jim vsi vprek grofje.

Pa je sedela pred graščino mlada grofica, lepa je bila kakor milijon petelinov in še ljubo sonce ni moglo drugače, nego je kar plametelo od ljubezni, in je imela grofica razpet rdeč sončnik, da se je branila njegovih poljubov.

Kaj tako lepega Jakope še ni videl vse žive dni in se je ob tem pogledu vnelo srce tudi njemu in ni odslej zamudil nobene nedelje, da ne bi prišel mimo, in še je dejal, tudi za naprej da je ne bo, razen če bi se usipala iz oblakov zabeljena kaša — zabeljena kaša preživo škoduje obleki.

Pa je mimo prihajal Jakope nedeljo za nedeljo in je včasih videl prelepo grofico, včasih je videl njeno sestro, včasih njuno mojškro, pa je zalegla njegovemu srcu ta kakor ona, ker jih ni ločil, rdeče sončnike pa so imele vse tri.

Tako je hrepenel sedem dolgih let in bi bil od samega hrepenenja shujšal nič koliko, ako mu ne bi bila jed dišala tako neusmiljeno, a je bilo jedi, hvala Bogu, dovolj pri hiši.

V osmem letu pa se je zgodilo, da je Jakope prelepo grofico srečal sredi v Tepanjcah, namenjena je bila v cerkev. Kočija pa je čakala kraj ceste.

Prevzelo je Jakopeta in je stopil pred njo in dejal: »Precartana grofica, kaj vam povem: jaz sem županov Jakope — že sedem let, osmega pol hrepenim za vami!«

Pa ga je pomerila grofica od glave do tal in morebiti niti ni bila grofica, nego je bila le njena sestra ali njena mojškra, rdeči sončnik pa je imela, in je dejala: »Butalo iz Butal, kdo ti je dovolil, hrepeneti za menoj! Poberi se mi z luči!«

Vzdihnil je Jakope: »Joj meni nesrečniku, zakaj sem ji razodel, da hrepenim za njo. Če bi bil molčal, lahko bi hrepenel za njo še sedem let!«

ŠE ENA Z BUTALSKEGA SEMNJA

Imel je Butalec osla, ki se je rad upiral delu. Pa je sklenil gospodar, da ga proda, in ga je postavil na semenj. Pride mimo semnjar. Ošlata osla spred in zad in pravi: »Sivec je pripraven, ne bodi uročen! Samo rep da bi mu bil malo krajši!«

Semnjar stopi naprej po semnju, Butalec pa ne bodi len, seže po nožu in odreže oslu rep za dobro dlan, češ, zdajle ne bo predolg, zdajle bo sivec kmalu našel kupca!

Res, ni trajalo kaj časa, se ustavi drug semnjar, tudi njemu je osel vseč — noge, vrat, vse mu ugaja, samo ne rep — in pravi: »Kupil bi žival, ni napačna! Škoda je, da nima repa!«

»O,« pravi Butalec, »če vam je drugače po volji, zaradi repa se kupčija ne bo razdrla, rep je tukajle!«

In je segel v torbo in semnjarju pod nos pomolil odrezani rep.

HISTORIJA O POSEBNEM BLAGRU

Za poseben blagor štejejo Butalci kislo mleko. In je kislo mleko resnično nebeški blagor, posebno v vročih dneh, in črni kruh mora biti vanj nadrobljen.

In seveda mora biti dovolj kislega mleka. Kajti ni nikakršen blagor, nego je muka in gorje, če je žlic in ust več okoli mize, kakor je mleka v latvici.

Pa sta se namesto nebeškega blagra muka in gorje primerila tudi županu v Butalah in se je reč zgodila tako: Pri županu so mlatili, mlatičev dosti, vsak mlatič lačen in žejen za tri. Čas je bil južine in so sedli za mizo in so čakali in čakali. Mati županja pa so stali v mračni kleti in sukali in gledali latvico in od katere koli strani so jo pogledali, kislega mleka ni hotelo biti več in ga je bilo premalo in bi bila sramota, tako malo ga postaviti na mizo pred može, kakršni so mlatiči.

Pa je v klet prišel župan, priganjat mater županjo, kajti ni mu bilo všeč, da mlatiči tratijo čas s čakanjem. Mati županja mu je potožila svojo stisko.

Se popraska župan: »Kaj, če bi prilila vode?«

Odgovori županja: »Se bo poznalo!«

Reče župan: »Kakršna je voda! Pri mlinarju sosedu teče izpod koles čisto bela — izpod nobene krave ni mleko bolj belo — tiste načofaj v latvico, da bo polna!«

Župan je iz kleti zopet stopil k mlatičem in jih potolažil: »Koj bo koj, tačas kar odmolite, da se ne boste potlej mudili z molitvijo!«

Županja pa je ubogala, z latvico je smuknila k mlinskemu kolesu, tam je lepo počenila in nastavila latvico s kislim mlekom. Pa ji je čofotala vanjo bela razpenjena voda izpod kolesa, in ji je čofotala tako rada in obilno, da ji je iz latvice izplaknila še tisto lužo mleka, kolikor ga je bilo notri. Potem je kakor vihra hitela v hišo in latvico postavila pred mlatiče na mizo :»Bog žegnaj!«

Mlatiči pa so rekli: »Nak, nak, tako gosposki nismo, da bi vodo jedli z žlicami!«

In so pobrali cepce in šli drugam.

KAKO SO SI BUTALCI OMISLILI PAMET

Kogar koli je tujca zaneslo med Butalce, vsak jih je hvalil na glas: »Gnoja da imajo dosti in dober koruzen kruh, niti jim ne manjka dežja in sonca in poleti muh — kakor v paradižu da žive; samo pameti da nimajo prave.«

Taka hvala je Butalcem dobro dela. In so dejali: »Ko imamo obilno vseh drugi dobrot, ni vrag, da ne bi dobili še pameti, kolikor treba — za denar je na prodaj vse! Potem bomo v Butalah brez napake!«

Pa je nanoslo in so praviti slišali o tujem mestu, da imajo pod mostom deveto šolo, v tem mestu da je toliko pameti, da jo kar v sodih prodajajo kakor kislo zelje.

Pa so sklenili in s sodom tjakaj poslali štiri može, da kupijo vedro pameti ali dve, kakor bo kazala cena. Peljali so se s košem, okrašen je bil s smrekicami, veselo so na komatih peli kraguljčki.

Pripeljejo se v mesto, ustavijo se pred prvo krčmo, povedo, da prihajajo iz Butal in barajo, kje bi bila na prodaj pamet. Toda so dejali, da mora biti prava, dobra roba in ne predraga, drugače je ne kupijo.

Se čudi krčmar, ali je mogoče, da so iz Butal! Kolikšna čast za njegovo hišo! In da niso mogli bolje zadeti, nego da so se ustavili tukaj: postregel da jim bo s pametjo najboljše vrste in bo pol zastonj.

Povabil jih je v hišo in ukazal gospodinji, da slavne gospode dobro postreže.

Tačas pa, ko jim je gospodinja stregla, sta krčmar in hlapec ročno ujela miš, jo izpustila v sod na vozu in sod zamašila. In so bili potem može iz Butal prav zadovoljni tudi z računom za pamet. Bali so se, da bo dražja.

Plačali so in dejali, da bodo še prišli, če jim bo pamet zopet pošla.

Sedli so na voz in bistro odcingljali.

Srečno so pricingljali v Butale. Sredi Butal so se ustavili.

Kakor je bil ukazal župan, je bila zbrana šolska mladina in sta bila navzoča tudi butalski policaj in občinski bik — ti so pameti najbolj potrebni, je dejal, ti naj je bodo prvi deležni.

Povzpel se je župan na voz in dal z roko znamenje, pa so zazvonili zvonovi in počili možnarji. Tisti hip je župan odmašil sod, da pogleda noter, pa je prestrašena venkaj šinila miška, zadela je župana ravno v brk in po županu dol smuknila na tla, skozi kričečo mladino jo je preko ceste ubrala naravnost v županovo hišo.

Butale so strmele, stare in mlade: »Joj, ojoj, takšna je pamet! Pa je pamet resnično pametna! Najprej je poljubila župana, to se spodobi, in se ni potem prav nič premišljala, kam naj gre — v županovo hišo je šla, tjakaj spada!«

To je bilo jako všeč vsem Butalcem in so bili ponosni, da imajo pamet tako pametno.

Pa so imeli pri tej kupčiji še posebno srečo; kajti ni trajalo dolgo, pa je imela pamet mlade in je pameti kmalu bilo dovolj po vseh Butalah.

O ŽUPANOVI SUKNJI

Butalski župan je imel novo suknjo. Tri tedne jo je nosil na pregled po domači ulici, da so Butalci uživali njeno lepoto. Butalci so bili ponosni na suknjo in so dejali: »Mi smo mi!«

Četrty teden pa je stopil župan še proti Tepanjcam, naj ga vidijo še Tepanjčani in počijo od zavisti. Mogočno je korakal in že je premeril pol pota, pa ga je dražilo, žive duše ni bilo na cesti. Samo berača Matevža je srečal, kraj ceste je sedel, ogrnjen je bil v staro sajasto plahto in se prijazno obiral.

Bilo je sredi polja, tedaj se je nenadoma usul dež in je zastokal župan: »Moja žlahtna suknja, kaj bo rekla, če jo premoči dež! Škoda neznanska!«

Se mu oglasi berač Matevž: »Gospod župan, veste kaj, par soldov mi dajte vbogajme, pa vam posodim svojo plahto, da se ogrnete vanjo. Svojo suknjo pa dajte meni, da vam jo nesem!«

Županu se je ta beseda zdela modra in je storil tako: mogočno je vrgel beraču miloščino, slekel svojo žlahtno suknjo, da jo nese berač, sebe pa je zavil v sajasto beraško plahto. Dež je lil kakor iz škafa in se je župan žuril nazaj proti Butalam, komaj je za njim korake lovil berač Matevž.

Še preden je došel župan do prvih butalskih koč, že je bil moker skozi plahto in skozi vse, kar je imel pod plahto, do kože in kosti in v škornjih mu je stala luža. Pa je dejal: »Hvala bogu, da imam plahto in nimam suknje, bo vsaj žlahtna suknja obvarovana plohe!«

Pa se je ozrl po beraču in je videl berača ogrnjenega z žlahtno svojo suknjo in je bila kakor mokra cunja, spred in zad je od nje curljalo. Tedaj se je zavzel župan.

Ustavil se mu je korak, desni kazalec je uprl v čelo in napel možgane, da je kar zaškripalo. In je dejal: »Sedaj res ne vem, čemu sem sajasto plahto nosil jaz in čemu je žlahtno mi suknjo nosil berač Matevž; od sajaste plahte mi je posvinjana še vsa druga obleka. In ne vem, zakaj sem pravzaprav temu falotu, beraču Matevžu, še cel groš dal vbogajme!«

BUTALSKI ŽUPAN GRE ZA BOTRA

Ono leto je bila birma v Tepanjcah. Pa so hočeš nočeš morali tudi Butalci tjakaj s svojimi birmanci. Za botra je bil tudi butalski župan. Ko je prišel svečan dan, je dal zapreči koš — v Butalah vse prevažajo v košu — gnoj na njivo, vino s Hrvaškega in birmance k birmi — in sta sedla v koš župan in poleg njega birmanec.

Vzad v mrvi pa je gnezdila koklja, toda je ni bilo videti ne slišati.

Priškripljejo v Tepanjce, zapeljejo pred cerkev — prav tedaj začno pokati možnarji.

Župan je bil izkušen možak, vedel je, kaj je to in se ni prestrašil. Prestrašil pa se je birmanček in se vznak zvrnil v mrvo. Prestrašila se je tudi koklja in je vzletela iz koša na cerkveni prag in se zakregala: »Ko ko ko!«

Tepanjčani, koder morejo, zavidajo Butalce, pa so se muzali in pozdravili župana: »Lepo, lepo, gospod župan — ali ste kokljo pripeljali k birmi?«

KAKO SO BUTALCI PELJALI VINO

Županova hči je bila na oklicih in so pripravljali ženitovanje, kakršnega še ni bilo pod domačim zvonom. Koruzne moke so imeli pripravljene nič kakšne in nič koliko in boba in svinjskega mesa in medu in žefrana. Le vina je bilo še treba nakupiti na Hrvaškem.

Pa je starešina z drugovi zapregel koš, naložili so sod in so se peljali na hrvaško stran.

Toda Hrvaška je čuda od rok, v enem dnevu ne prideš tja, pa naj ti vola gresta kar po vseh štirih. Pa je Butalce na poti zajela noč in so ugibali, kje in kako bi prenočili, da ne bo preslabo in ne bo predrago.

Je dejal starešina: »Joj! V Butalah doma imamo postelje, vsak svojo, v Butalah nas ne bi stala noč ne vinarja — dajmo, obrnimo v Butale! V Butalah prenočimo, jutri pa potujemo naprej!«

Tako so storili. In so storili tako tudi drugi dan in tretji dan takisto in so spali prav dobro in brez stroškov. Le na Hrvaško niso prišli ne drugi dan ne tretji.

Ta reč se jim je zdela sitna in so se četrti večer posvetovali in so sklenili, da vendarle ni drugače, nego bodo prenočili kar tukajle v tej vasi, vola naj ostaneta kar vprežena, jutri pa bodo odrinili naprej.

V tisti vasi so bili že čuli o Butalcih in ko so butalski možje spali, so jim voz z volmi obrnili.

Drugo jutro navsezgodaj so se starešine in drugovi zopet skobacali v koš in bistro odškripali po cesti. Vozili so se in vozili ves dan in so dejali: »Šentano se vleče pot na Hrvaško, kdo bi si mislil!« Šele ko se je zvečerilo, so zagledali zvonik in so bili veseli, da so dospeli na Hrvaško in so dejali: »Lep imajo Hrvatje stolp, podoben je našemu; tako lep pa vendarle ni, kakor ga imamo v Butalah!« Pa se niso malo čudili, ko jih je sprejel butalski župan in se je zbralo okoli njih vesoljno butalsko mesto, in so jih vsi izpraševali, kakšno je hrvaško vino in po čem.

ŽUPANOVA HČI VRE MLEKO

Ko se je omožila županova hči, tri koše je imela bališa, pameti pa toliko, kolikor je zanjo bilo prostora v glavi. Hvala bogu, je tudi imela usta, da je lahko včasih kako pametno dala od sebe, sicer bi ji bila pamet glavo še raznesla.

Pa se je koj prvo jutro izkazala na novem domu, kakšna da je gospodinja.

Ji je mož naročil, naj zavre mleko za zajtrk. Ubogala je, nalila mleko v lonec in ga pristavila k ognju. In je gledala in ji je bilo všeč, kako je mleko pričelo vreti in je naraščalo in je naraslo do vrha lonca, že se je pripravljalo, da prekipi.

Pa se je začudila in plosknila z rokami: »Nak! Kakšen je v tej hiši blagoslov! Še po en lonec moram — ako bog da, oba bosta polna!«

Stopila je po lonec in ga prinesla, pa je tedaj mleko na ognjišču že izkipelo in je žalostna zastokala bistra gospodinja: »Jojmene, kolikšna škoda! Kar ob dva lonca mleka smo!«

BUTALSKI MEDVED

To se je zgodilo tiste dni, ko je bil štacunarjev poba iz Tepanjc skoraj videl volka. V gozdu je bil plezal za vevericami in so se mu strgale hlače, pa se je prijoal domov, da je skoraj videl volka. »Volka! Ti ubogi fantek!« in mu nista ne oče ne mati zamerila strganih hlač. Strgane hlače niso najhujše zlo, kar ti jih lahko napravi volk, krvoločna zver! Glas o tem volku se je jadrno raznesel po vsej tepanjski občini in se niti ni ustavil ob njenih mejah, nego je segel preko občinskih mej noter v Butale in so Butalci zavidali Tepanjčanom volka, ki ga je bil skoraj videl štacunarjev smrkavec v smrkavih Tepanjcah.

Pa je bil potem butalski policaj oni, ki mu je bilo namenjeno, da reši butalsko čast.

Zgodilo se je namreč in mu je nanesa sreča, da je videl medveda. O, medved je čisto kaj drugega nego volk, kaj pa mislite! V hosti ga je videl, v butalski, in ga je bil videl izpod grma na svoje lastne zaprisežene oči. Bil pa je policaj v hosti in je izpod grma prežal zato, da ujame grozanskega razbojnika Cefizlja, kajti se je bil grozanski ta razbojnik brez strahu in brez sramu zopet pritepel v Butale, da pozdravi policaja in da si kupi par koruznih hlebčkov — nikjer na svetu ne dobiš boljših!

Cefizelj pa je bil zvit, butalski policaj še bolj in se je butalski policaj zato umaknil Cefizlju v hosto pod grm in je dejal: »Če bo tod pod tem grmom mimo pripeljala Cefizlja nesrečna pot, ne bo zanj nobene milosti!« S seboj pa je imel težko sulico ali helebardo, nič dobrega ni obetala Cefizlju.

Pa ni bil Cefizelj svoj živ dan hodil po oni hosti niti ni oni dan imel kaj iskati ondi in kakor je policaj napenjal oči, Cefizlja ni uzrl ne lasu njegovega, ne nohta, niti ne sence njegovega lasu ali nohta. Pač pa je iznenada zagledal medveda — kakor strela je šinila mrcina mimo pa je policaju zatrepetal srce globoko noter v škornje, vneta za butalski blagor.

Medved je strahovita pošast, nič koliko strahovitejša od onega volka tepanjskega smrkavca. Hujši je od potresa in ga ni bil dosihmal še nihče videl v Butalah. Toda je bil medved! Volk ni bil, volka so imeli Tepanjčani, ako so ga imeli — naj ga imajo, bog jim ga blagoslovi! Tole v butalski hosti pa je bil medved! Kajti bil je kosmat kakor mrcina, krvoločno in v divjih skokih se je bil poganjal za zajcem in ni bilo sploh nobenega vzroka, zakaj ta medved ne bi bil medved.

S previdnim korakom in po varnih stezah se je policaj vrnil v Butale in mu je v junaških prsiah tako na glas tolklo srce, da mu ni bilo treba bobna. Pa je brez bobna razbobnal po vseh Butalah, medved kosmatin, da je v občinski hosti! Krvoločno da je, za pol vatla mu jezik visi iz žrela, v nevarnosti da so črede in otroci in ženske in ljudje — vse bo raztrgal in pogoltnil!

Strahovita ta novica je pokonci spravila vse Butale.

Jadrno so se oborožili in so hrabro dejali: »Kje je župan?« In je bil župan junak in je dal oklicati, da je medvedu prepovedana butalska hosta in ne le hosta, nego vsa občina, in kdor zaloti medveda živega ali mrtvega, ga lahko pri tej priči ubije in bodo dobili za njegovo glavo lepo darilo: iz občinskega hranilnika tri tolarje ali kolikor bo notri.

Ta oklic je zanetil korajžo v vseh butalskih prsiah. Zanetil pa je tudi v tepanjskih; dejali so Tepanjčani: »Krasna prilika se nam ponuja, dajmo, požrimo Butalcem medveda in tri tolarje, ali se bodo jezili!«

Pa se je od obeh strani pričel srdit lov na medveda kosmatina. Pokalo je kakor na sodni dan in je marsikaj kosmatega padlo v ognju pušk. Najsrдитеje pa je pokalo ondi, kjer so vkup trčili butalski lovci in tepanjski.

Lov ni bil nikakor ne brez uspeha. Posrečilo se je in je prav sredi ceste zadeta obležala mrcina, pol vatla jezika ji je mahalo iz žrela.

Butalci so vriskali: »Naša je zmaga, mi smo ga zadeli!«

Tepanjčani so kričali: »Naša je in naši so objubljeni trije tolarji, naše puške so ga ustrelile!«

In so si bili hitro v laseh.

Pa je stala sredi med Butalami in Tepanjčani velika hiša, graščina so ji dejali, pa je prišel graščak gledat, kaj se godi, in je zarohnel in se zakregal, kateri tepec mu je ustrelil psa.

Je bil oni medved, mrcina kosmata, graščakov pes!

Pa so Butalci dejali: »Mi ga nismo! Tepanjčani so ga! Naše puške so nabasane samo z listjem — bog nas varuj nesreče!«

Tepanjčani pa so dejali: »Butalci so ga, Butalci! Mi sploh nimamo pušk, ampak samo pihalnike!«

In je bil potem butalski župan prav vesel, da mu ni bilo treba načeti občinskega hranilnika in plačati iz njega tri tolarje — kdo ve, ali je bilo toliko notri ali ne!

O DEDCU, BABI IN SVINJI, O CEFIZLJU IN POLICAJU

Je stala kraj Butal kajža, notri so živeli dedec, baba in svinja in so se prav lepo razumeli med seboj. Pa ko je bila svinja dosti debela, sta jo baba in dedec zaklala, da se gosposko z njo pogostita.

Nista imela vilic, zato sta šla in stopila po svetu, da si pri gosposkih ljudeh izposodita vilice.

Gresta, spotoma naletita na grozanskega razbojnika Cefizlja. Imela pa sta dobro vest in kdor imaš dobro vest, nikogar se ne boj! — pa se tudi dedec in baba nista ustrašila razbojnika, nego se je baba zadrla nanj: »Grdavž grdi, da ti ne bi padlo v glavo in bi šel in nama ukradel zaklano svinjo, ko bova zdoma!«

Odgovori Cefizelj: »Ne poznam vaju, ne vem, kje je vajina kočura, pa mi tudi ni mar!«

Se zakrega dedec: »Da veš, najina kočura ni kočura, nego je hiša, vrata ima in okna! In kar prva je, preden prideš v Butale. Od pota stoji malo v kraj, to pa nalašč, da s ceste ne mika takih plajšarjev, kakršen si ti!«

Odgovori Cefizelj: »Modra sta! Vama sam živ krst ne bi bil kos! Nemara sta jo celo zaklenila, vajino hišo, preden sta šla z doma?«

Reče baba: »Zaklenila, zaklenila in ne boš našel ključa, rokomavh grdi, ker sva ga skrila pod okno.«

Jima vošči Cefizelj srečno pot in so šli vsak na svojo stran.

Cefizelj je bil namenjen v Butale, da pozdravi policaja, pa je mimogrede krenil h kočuri, ki ni bila kočura nego hiša, in je stala bolj v kraj, da ne bi s ceste vabila plajšarjev, in je bila trdno zaklenjena, ključ pa je ležal na oknu.

Cefizelj je ključ vzel in pohlevno odklenil vrata, lepo čedno je pograbil meso v rjuho, ga vrgel čez rame in hajdi v Butale! V Butalah se je postavil policaju pod nos.

Ga ustavi policaj: »Hop, Cefizelj, ali te imam? Koga si spet umoril in ga neseš v krvavi tej rjuhi?«

Se je prestrašil Cefizelj, da so mu kar zapeli zobje, »šklef, šklef!« Dejal je: »Jaz nisem nikogar zaklal, jaz ne!« Spustil je krvavo rjuho z mesom na tla in zbežal v gozd.

Policaj si je mislil: »Tale v rjuhi mi ne uide. Cefizelj pa mi je ušel, hvala bogu! Za krvavo sledjo bom šel, videli bomo, kaj da bom videl.«

Stopal je za sledjo in ga je sled peljala h koči.

Dedec in baba sta bila kmalu dobila, kar sta si želela. V prvi graščini so jima dali držaj vilic brez rogljev, v drugi graščini roglje brez držaja — čisto blažena sta se vračala domov, da se gosposko pogostita.

Prideta h koči — holaj, vrata na stežaj odprta — svinjskega mesa nikjer, pač pa vse črno muh!

Zacvili baba: »O požrešnost požrešna, glej jih, muhe, vse meso so požrle s kostmi vred!«

Dedca je popadla jeza: »Kar ubil jih bom!«

Zgrabil je tolkač in je z njim mlatil po muhah. Pa ko je velika muha sedla babi na nos, je zakričal: »Muha, na vampu se ti pozna, ti si največ požrla!« in je lopnil po muhi na nosu, muha je ušla, baba je zavpila: »Ubijalec, takšne imaš namene?« in je planila po dedcu.

Tedaj je vstopil policaj. »Hop!« je dejal in porinil vmes svojo sulico. »Semkaj pelje prelita kri! Eden je bil že zaklan, kdo kolje še drugega?«

Ker se mu ni nobeden branil, ne dedec ne baba, je uklenil oba in ju je hrabro gnal k mrliču sredi ceste, zavitem v rjuho — vpričo mrliča naj pride resnica na dan!

Pa sta se uklenjeni dedec in baba silno razveselila mrliča in so Butale kar odmevale od vsesplošne gloriije policaju, ki je bil babi in dedcu rešil zaklano svinjo.

SKUŠNJAVA V KORUZI

Butalcem se je obetala dobra letina. Na njivi je stala turščica, mogočna je bila kakor hrastova gošča, na steblih pa so se rumenili storži, vsak storž je bil za dva. Zadovoljno so kimali Butalci: »Znamo pa znamo!« in so modro dostavili: »Da nam le toča ne bi prišla nad koruzo ali medved! Ali pa skušnjava! Tudi skušnjava je grdo škodljiva stvar!«

Pa je bil vroč dan in je zapazil čuvaj: koruza se čudno giblje — zdaj v teh vrheh, zdaj v onih — nekaj se motovili v koruzi!

Stopil je in sklical može. Možje so bistro gledali, majali so košate glave in je dejal župan: »Toča to ni, medved tudi ne, točo in medveda čutiš in vidiš drugače. Nekaj pa je vendarle in nam lahko prinese neizmerno škodo.

Možje, kaj vam pravim — to je skušnjava! Ne vidiš je, ne čutiš je, potem pa je prepozno. Čuvaj, nič ne odlaš aj, odpri bukve, ki se jim pravi ‚Kolomon‘, in prični litanije!«

Čuvaj je pričel, vsi so mu odgovarjali in je šlo pobožno mrmranje po možeh.

Mimo je prišel popotni človek iz drugega kraja. Videl je in je postal, postal je, poslušal in gledal. In ko je razumel, je z dlanjo udaril ob dlan in zakričal: »Hej, hej!« pa je iz koruze švignil zajec in jo ubrisal proti gozdu.

Možje so zijali, potem so se zahvalili popotnemu človeku in so dejali: »Pošast! Kdo bi si mislil, da je za tako reč ‚hej, hej‘ boljši kakor našega čuvaja ‚Kolomon‘ in litanije.«

BUTALSKI KOVAČ

VButalah imajo bistre rokodelce.

Je boter srečal botra z gorjačo v roki in težko torbo na rami in ga vprašal: »Kam pa kam, boter Dideldač?«

Mu odgovori boter Dideldač: »Ej, — sem pa tja, — malo po svetu grem, — čevljarit!«

Se začudi oni: »Kaj, ali znaš? Nisem te še videl, da bi kdaj vlekel dreto.«

Se mu odreže boter Dideldac: »Če ne znam, sem pa tja, — bom pa druge učil.«

Pa ni doživel boter Dideldač posebnih časti po svetu s svojo mojstrijo, — sem pa tja, nego se je kmalu vrnil z gorjačo v roki in prazno torbo na rami.

Ta mojster je imel sina, tudi sin bi bil skoraj postal nezaslišan mojster, ni mu dosti manjkalo, in je bila historija ta.

Ime je bilo sinu Naca in so mu rekli »štremljasti« in se mu je od vseh rokodelcev zdel najbolj postaven kovač: Tepanjčani se ponašajo s kovačem, ob cesti dela vpricho sto oči in iskre švigajo okoli njega in daleč naokoli se mu sliši oblastno kladivo. Pa je dejal Nace štremljasti očetu Dideldaču, da bi šel in se učil za kovača, če bi se kod znašel mojster, da ne bo prehud.

Oče mu je rad poslušal to besedo in je dejal: »Pameten si, moj sinko, — sem in tja, k bratu svoje matere boš šel, ujec se mu pravi, ni daleč od tod, — tri ure hoda. Ta je kovač, kar se pravi dober kovač, in te mu bom priporočil, — sem in tja. Pa mu lahko tudi dam kak tolar, da te ne bo učil zastonj.«

In se je oče Dideldač resnično zmenil z mojstrom ujemcem tako, da bo sin samo gledal, kako delajo drugi, učile se mu bodo oči, pa bodo znale roke in ne bodo kaj trpele.

Tako je Naca štremljasti študiral kovaštvo in so mu potekla leta. Butalci so že šteli dneve, kdaj dobe svojega mojstra kovača, oče Dideldač pa je pričel pripravljati kovačnico, lepo ob cesti da bo stala, — sem in tja, kraj Butal in pod klancem, da bo voznikom pri rokah.

Pa je prišel dan in se je Naca štremljasti vrnil v Butale in je imel na veliki poli pismo in pečat, da se je resnično tri leta učil kovaštva. Vesoljne Butale so se zbrale okoli kovačnice, da bodo videle, kako bo domače seme sebi v prid in Butalam v ponos opravljalo imenitno kovaško rokodelstvo.

Pa se je pričel Naca štremljasti sukati okoli nakla, v eno roko je dobil klešče, s kleščami je prijel železo, v drugi je vihtel kladivo, kakor so se mu bile naučile oči, in je pogumno razbijal po železu in mimo železa tudi.

Butalski možje so spoštljivo zijali in se čudili in so vprašali: »Mojster Naca, kaj bo to?«

Mojster Naca je imel prvikrat klešče v rokah in kladivo, oboje je bilo težko in je čutil, da mu kladivo in klešče po svoji volji obračata roki, in je dejal: »Pokazalo se bo, kar bo. Če bo spičasto, bodo vile, če bo široko, bo lopata.«

Pa so možje še bolj zijali, kaka mojstrovina se bo razodela izpod rok mladega mojstra.

Ta pa je potil mrzel pot, železo se mu ni maralo vreči ne po vilah ne po lopati. Roka mu je pešala, iskre so ga pikale, še bolj ga je bilo sram, pa je ročno skočil iz kovačnice in železo vrgel v grm.

V grmu je ležal volk. Oplazilo ga je vroče železo, zatulil je in zbežal v gozd.

Pa so se prestrašili Butalci in so mislili, volk da je postal iz železa, in so dejali: »Nak! Volkovi niso koristna žival, mi Butalci jih pobijamo. Ti pa da nam bi jih nanovo koval? Ne boš! Če ste kovači taki, rajši ne maramo kovača v Butale!«

In so mu zaprli kovačnico.

BUTALSKI GASILCI

Butale, oh Butale! Butale so silno znamenite. V Butalah imajo vse in vse imenitnejše kakor drugod. Pa imajo tudi gasilce in so ti gasilci nezaslišano bolj imenitni od gasilcev drugod in zlasti od onih gasilcev, ki jih rede Tepanjčani.

Da, Tepanjčani! S Tepanjčani se od pamtiveka kosajo Butalci zaradi imenitnosti in bog ne daj, da bi Tepanjčani kaj imeli, Butalci pa ne, in ko so v Tepanjcah imeli kolero, niso Butalci prej dali miru, nego da so dobili takisto in še črne koze povrhu. To njih slavo še danes očitno razodeva znamenje ob mlaki sredi vasi, kjer imajo svoje vajeno shajališče gosi in race prostranih Butal, znamenite vasi, imenovane mesto.

Pa se je zgodilo in so imeli tepanjski gasilci postavnega načelnika, ki je vedel, kaj se spodobi, in si je nabavil prekrasen gasilski meč s pozlačenim ročajem, da je bil zgled in ponos ne le gasilski četi, nego tudi vesoljni fari tepanjski.

Holaj, komaj so to zvedeli Butalci, že so dejali: »Mi tudi!« in so sklenili in so nabavili svojemu načelniku takisto meč — kaj en meč, dva meča, — naj ju nosi ob vsakem bedru svojega! Resnično so ju nabavili in ju je nosil in je bil v sijaju obeh mečev postaven nič koliko — ni dosti manjkalo, pa bi se bil pri procesiji še župnik umaknil kar izpod neba. Kajti so gasilci v nemajhen kras tudi vsem butalskim procesijam in ne le procesijam, nego vsemu — lahko bi rekel duhovnemu življenju in napredku in sploh, kar ga je v Butalah. V primeru s tujimi so tepanjski gasilci prava figa!

Na primer gasilska tombola v Bulalah, prekrasne je imela dobitke. Tepanjčanom so se kar sline cedile po njih in je bila prva tomhola vsakikrat sijajna svinja, tako zavaljena, komaj da so se ji noge poznale iz obilnega špeha. Vsako leto taka svinja niso bile mačje solze! Pa jo je vsako leto za tombolo podaril butalski župan, čast mu in spoštovanje! In je bilo potemtakem le pravilno, da je vsakikrat prvo tombolo zadela gospa županja. Pa je bila tombola ne le glede svinje urejena pošteno in pravično, nego je vsako darilo, ki ga je naklonil kateri koli mož, zadela njegova žena, kar je bilo zelo koristno. Drugod so radi umazani pri darilih za tombolo, v Butalah pa ni nikdo skoparil in še tekmovali so, kdo bo več dal, kajti je vsak vedel, da dobi svoje nazaj — postavil se je pa le.

Taki so bili butalski gasilci. Pa kadar je počastila Butale s svojo navzočnostjo kaka visoka glava — visokim glavam pravijo v Butalah »fraki« — in je prišel mednje kak cerkveni ali posvetni »frak«, vedno in povsod so bili gasilci prvi: načelnik z mečem ob vsakem bedru, vsi gasilci v zlatih portah. Zlate porte so imeli oni v Tepanjcah tudi, toda butalski gasilci so se poleg port ponašali vsak tudi še z medaljo. Niso drage te medalje, posebno če jih kupiš tucat skupaj. Učinek teh medalj pa je nezaslišan, ne, kolikor se tiče požarov, s požari se v Butalah sploh niso pečali, pač pa kolikor se tiče »frakov«, ki se niso mogli prečuditi obilnim zaslugam, ki so jih razodevale te medalje.

Vrli butalski gasilci so imeli tudi svojega patrona, seveda so ga imeli! Toda mu ni bilo ime sveti Florijan — Florijan je jako kmetsko ime, dobro za one v Tepanjcah. Nego jim je čul na prelepo slovansko ime Cvetoslav, kar je pravzaprav isto kot Florijan, pa je vendar drugače.

Temu patronu je bila posvečena lična cerkvica, na gričku je stala nad Butalami, daleč jo je bilo videti naokoli, in je bila ta cerkev hkrati gasilski dom. Zvonik je bil zgrajen tako, da ni bil le zvonik — mesto zvona so imeli notri obešen koš, tako lepo res ni pel kakor resničen zvon, toda zato je bil cenejši. Služil pa je zvonik tudi še za sušenje cevi, kadar bodo namreč imeli cevi, toda morajo najprej plačati načelnikova dva meča, potem pridejo na vrsto cevi in vse drugo.

V oltar pa jim je bila naslikala priznana domača roka svetega Cvetoslava in ni bil oblečen v tisto pogansko vojaško obleko z dragonsko čelado kakor tepanjski sveti Florijan. Krasil mu je marveč telo lični gasilski kroj

---

s portami in z medaljo in ni imel golide v roki, ampak mu je služila brizgalnica. Naslikana ta brizgalnica je bila tačas edina, ki so jo imeli v Butalah; dejali so, da brizgalnica stane, ne mudi se pa zanjo, so dejali, saj ne gori!

God svojega patrona so praznovali vsako leto jako slavnostno — dopoldne z golažem, popoldne z veselico— ne, s tako veselico se Tepanjčani niso mogli ponašati! Sploh Tepanjčani! Tepanjčani so smešni! Imeli so požar, pa jim je zmanjkalo vode! Vode Butalcem ni zmanjkalo nikoli in je ne bo, prekrasno mlako imajo sredi svoje vasi, imenovane mesto. Ne, vode ne! Take katastrofe so bile Butale do sedaj srečno obvarovane. Pač pa, kar se tiče vina, vina jim je že zmanjkalo, in to prav na lanski veselici svetega Cvetoslava. Take so pač gasilske veselice v Butalah.

Pa se je to zaradi vina zgodilo lani, letos se ne bo zgodilo in ako bog da, nikoli več. Ko je letos prišel praznik svetega Cvetoslava, so bili pripravljene, kratko rečeno, na vse — lanska katastrofa jim je bila v živ pouk. Letos so bili pripravljene, dobro so bili pripravljene na kakršno koli, tudi na najelementarnejšo žejo!

Letošnja slavnost se je razvijala jako krasno s šaljivo pošto in korijandoli in ameriškim zaporom in srečolovom in vsesplošnim razpoloženjem.

Pa je bilo okoli sedme ure zvečer, ko je gospod načelnik razigrano naročil še en bokal s pristavkom, da tudi po tem bokalu še ne bodo šli. Korajžno si je pomaknil čelado nad desno uho, se udaril po kolenih in zadovoljno vzkliknil: »Hardun, se imamo do ...«

Pa mu je beseda v sredi nehala in mu je iz grla nepričakovano prikipela druga in drugačna: »Gori, gori!« je zakričal in že mu je bilo v rokah gasilsko trobilo in je zapel svoj pretresljivi: »Tata, tata!«

Kajti je gorelo. Cerkev sv. Cvetislava na gričku je gorela. Velik okrogli plamen ji je objemal leseni stolp in cerkveno streho.

Tedaj se je spoznalo, kaj je gasilska disciplina in strumnost in neustrašenost v Butalah. Komaj se je oglasil načelnik, že je koj za njim enodušno zatrobila vsa ostala vrla četa: »Tata, tata!« in je kričala, da gori, in so imeli nekateri v ustih še vino in niso imeli časa, da ga požro ali da ga izpljunejo, nego so zatrobili in zakričali kar iz polnih ust — to ni bilo v prid zlatim portam in medaljam, enemu se je celo zaletelo in bi se bil skoraj zadušil.

Imenitno je bilo, spodbudno, naravnost pretresljivo in vsekakor vredno staroslavni Butal. In so trobili in kričali tako junaško in vztrajno, da so jih slišali notri v Tepanjce.

Tepanjčani so čuli, kako neusmiljeno kriče v Butalah in trobijo na pomoč. Pa so pozabili na stara nasprotstva. Dejali so: »Butalci imajo ogenj in grlo in trobila tudi, brizgalnice pa nimajo — pojdimo jim na pomoč!« Vpregli so se v svojo brizgalnico in so hiteli v Butale, kje da imajo ogenj.

Ognja pa ni bilo.

Ampak je le vzhajala luna baš izza cerkve sv. Cvetoslava in je bil njen svit od butalskega vina rdečkast in je obdajal stolp in streho. Ko so bili Tepanjčani pridirjali potni in upehani, je luna mogočno že plavala nad cerkvijo sv. Cvetoslava in njenim stolpom in tako se je zdelo, kakor bi se muzala.

Butalci pa so od vraga. Niso bili kaj hvaležni Tepanjčanom za njih dober namen. Piti so jim sicer dali, toda so se jim zraven posmehovali: »Hoho, Tepanjčani, ali ste prišli v Butale luno gasit? Hoho, hoho. Ali v Tepanjcah nimate lune, da bi jo gasili tam, in ste morali nad njo semkaj? Hoho, Tepanjčani, hoho!«

Pa tudi Tepanjčani niso sedeli na jeziki in so dejali: »Imamo luno v Tepanjcah, imamo jo. Ampak je vaša v Butalah dosti imenitnejša, kakor je pri vas sploh imenitnejša vsaka reč.«

KAKO STA SE SKUŠALA BUTALEC IN TEPANJČAN

Butalci so se od nekdaj kosali s Tepanjčani zastran modrosti.

Pa je prihajal Butalec iz vinograda, košek je nesel na roki, v košku je bilo nekaj, pa je bilo pokrito z listjem, da se ni ločilo, kaj da je. Pa je srečal Tepanjčana.

Ogovoril ga je: »Hej, Tepanjčan, leščerba modrosti, bakla učenosti! Ugani in povej, kaj nesem v kosku! Če uganeš, ti dam vse breskve, kar jih je notri!«

Je dejal Tepanjčan: »Breskve so.«

Se je začudil Butalec: »Če mi poveš, koliko jih imam v košku, ti jih dam vseh šestdeset.«

Je dejal Tepanjčan: »Šestdeset.«

Se je začudil Butalec: »Strela skrtačena, če mi uganeš in poveš še to, kako je ime moji ženi Katri, pa ti dam še ženo povrha, kar tvoja naj bo!«

Je odgovoril Tepanjčan: »Nak, nak, toliko pa le nisem neumen, da bi jemal tvojo babo Katro. Kar obdrži jo in še svojih šestdeset breskev zraven nje.«

BUTALSKI GRB

Butale so naraščale imenitno in imenitneje in jim do popolne imenitnosti ni manjkalo ničesar več razen grba. Pa so sklenili, da naj bo in si nabavijo še grb. Modrovali so in moževali in slednjič četrti večer in v četrti krčmi uganili, da mora biti grb imeniten, kakor so imenitne Butale. Zato da mora v butalski grb najimenitnejša žival, kakor so kdaj čuli o njej: to je zmaj. Zmaj mora v grb, pa naj stane, kolikor hoče, in ako ni drugače, lahko stane cel tolar, podkovan in zvrhan. Podkovan je butalski tolar takrat, kadar ga spremlja likof štirih bokalov, zvrhan je, če je poleg pijače še kaj mesnega prigrizka.

In so dejali: »Zmaj je najbolj imenitna žival na oko in za besedo, pa tudi zato, ker je neznansko nevaren in bo v grozo in strah sovražniku.«

Imeli so v Butalah slikarja Čačko in je bil slikar za hiše in kapelice in ograje in obrtnike in sploh za vse. Pa so mu naročili, da naslika grb: v grbu da pa mora biti zmaj, naj stane, kolikor hoče in ako ni drugače, lahko stane cel tolar, podkovan in zvrhan.

Slikar Čačka je naročilo sprejel in obljubil in je resnično slikal in je bil silno zadovoljen s svojim delom, ko ga je končal. Vsak umetnik je zadovoljen, ako konča delo in prejme zaslužek in se mu mudi, kam se bo vsedel in ga bo zapravil. Tem bolj je bil zadovoljen Čačka, ko mu je bil zaslužek podkovan in zvrhan.

Zadovoljni so bili z grbom tudi butalski možje. Strmeli so, kimali in hvalili, kako silno da je podoben in da še niso videli zmaja, ki bi mu bil podoben tako. Slovesno so ga obesili na občinsko hišo in bili zelo ponosni.

Dokler niso Tepanjčani zagnali glasu: »Ho, ho, Butalci imajo grb, bika imajo v grbu, butastega bika! Ho, ho!«

Tepanjčani so nesramno zlobni: kadar morejo, obesijo Butalcem žaljivko!

Pa je bila žaljivka to pot posebno nesramna, ker je bila resnična.

Kajti ko so si butalski možje vnovič ogledali zmaja, se ni dalo tajiti: zmaj je bil podoben biku.

Seveda — Butalcem ni bilo zameriti zmote — zmaja še niso videli nikdar nikjer, bikov pa vsak dan dovolj.

Toda so Butalci zamerili slikarju. Sneli so grb in so šli, da zahtevajo vračilo tolarja, podkovanega in zvrhanega.

Slikar Čačka je baš sedel v krčmi in ga je nekoliko imel — ne preveč ne premalo, nego ravno prav. Pa je bil silno ogorčen, ko je slišal zahtevo butalskih mož. S pestjo je udaril po mizi in izjavil, da mu je užaljena umetniška čast. »Kdo,« je dejal, »je tisti, ki se drzne, da trdi in tudi dokaže, da zmaj v grbu ni pošteno naslikan in točno!« In še se je zaklel: »Živega zmaja postavite predme, pa se bo videlo, ali je podoben ali ni! Ako ne bo podoben, zastonj vam naslikam drugega in ga bom posnel po življenju, kakršen bo: z vsemi parklji in kremplji in jeziki in rogovi in kocinami! Pa se zavežem in vam bom povrhu naslikal zastonj še vse tašče vesoljnih Butal in ne bo nobena hiša brez zmaja.«

Ta beseda je bila možata. Zvedeli so jo Tepanjčani in so se rogali: »Ho, ho, za zmaja v grbu bo v Butale prišla županova tašča! Ho, ho!«

Uvidel je butalski župan, da bo treba kaj ukreniti. Pa je pozval policaja in mu strogo ukazal: Odpre naj oči in pazi in ne odneha, dokler ne ujame zmaja. Ta zmaj bo za zgled služil in za vzorec slikarju Čački; zato naj pazi, da bo ujel takega zmaja, ki bo zmaju resnično podoben. Tako je ukazal župan.

Prejšnji grb z bikom pa so, kakor že povedano, sneli in ga prodali mesarju, da mu je bil za obrtno znamenje nad mesnico. In bi bil tudi mesar zadovoljen z njim, ako ga ne bi včasih izpraševat prihajal kak Tepanjčan, počim da tukaj sekajo zmaja. Tepanjčanom sploh ne boš nikdar zavezal jezikov.

Butalski policaj je torej imel odprte oči in je pazil in bil jako vnet. Njegova vnema ni poznala kraja in je iztaknil zdaj to reč. zdaj ono in jo privlekel slikarju Čački, mar ni to zmaj: ježa je privlekel in raka in rogača in so se mu zdele nevarne te živali, ki da bodo v strah in grozo sovražniku.

Toda je bila slikarju umetniška čast še vedno užaljena in ni maral pripoznati ježa in raka in rogača, da so bolj podobni zmaju, kakor mu je bil podoben zmaj v prejšnjem grbu, in je celo odklonil kroti, ki jo je bil ujel policaj in jo zatožil, da strupeno pljuje okoli sebe.

Blizu Butal je hosta, v tisti hosti je strašil grozanski razbojnik Cefizelj in se ni bal ne boga ne butalskega policaja. Če je le utegnil, je prihajal v Butale in se postavil policaju pod nos. Dejal je policaj, prej da ne bo miru dal Cefizelj, da jo bo izkupil. In je bila posebna zasluga policaja, da se do tedaj ni zgodilo, da bi jo Cefizelj izkupil. Cefizljeva zasluga pa je bila, da je ni izkupil policaj. Kajti, je dejal Cefizelj, za tem policajem bi prišel drugi, vsak drugi pa bi bil hujši.

Čul je razbojnik Cefizelj, s kakšno vnemo da preži butalski policaj na zmaja in da koprne za zmajem vse Butale in bo z njim ustrezno njihovi slavi in slovesu.

Pa je stopil iz hoste v butalsko mesto.

Bilo je ravno polnoči, svetila je luna in je policaj pel uro. Petelin, kadar poje, zapre oči. Policaj pa ni bil petelin, nego je imel oči odprte in je gledal in videl: holaj, onkraj vodnjaka v svetlem siju lune čepi moški in se ne gane ne spričo policaja ne spričo glasu in ure; tako predrzen bo samo Cefizelj!

Policaju je zavrela kri, nastavlil je sulico, imenovano helebarda, in jadrno je stopil tja: »Kdo si, da čepiš in skruniš butalska tla?«

»O,« je ponižno odgovoril Cefizelj, »ne skrunim butalskih tal, saj imam zapete vse gumbe. Ampak se mi je posrečilo in sem ujel ptiča — zdi se mi, da je zmaj. Tule pod kapo ga imam in je skrajni čas, da ste prišli in ga varujete, da ne uide. Ali imate kletko?«

Je videl policaj, da res tišči razbojnik Cefizelj kapo ob tla. Pa je počenil še policaj poleg kape in je dejal: znam te, razbojnik si, Cefizelj. Jaz pa sem butalski policaj. Zapomni. si: butalski policaj ima zmeraj vse. Pa imam tudi kletko in jo imam zate in jo imam za zmaja. Toda je ne nosim s seboj. Kletka je zate občinska keha, razumeš, kletka za zmaja pa stoji na oknu v občinsko keho. Kar ponjo stopi in jo prinesi!«

Pa je Cefizelj ponižno stopil ponjo in je tačas policaj tischal kapo in zmaja in čepel na tleh in je čepe zapel prvo uro in se čudil Cefizlju, kje da se mudi. In je pel drugo uro in so ga bolela kolena in je pel tretjo uro in je klel Cefizlja. Naveličal se je čepenja in je dejal: »Vstati bom moral, drugače ne bom več mogel.« Previdno je segel pod kapo — bilo je nekaj okroglega in mehkega in je pozabil zapeti četrto uro.

Ker ni pel četrte ure, so se zdramili Butalci, zakaj da policaj ne poje ur, in so prišli in videli in čuli in glave staknili nad kapo.

Zdaj se je policaj upal in je izpod kape privlekel, kar je imel v rokah okroglega in mehkega, bila je konjska figa.

Pa je bil slikar slednjič zadovoljen in je dejal, da bo v grb naslikal kapo in v kapi konjsko figo.

Toda mu je župan plačal dva tolarja, podkovana in zvrhana, da ni naslikal grba.

Potem so izvedeli Butalci, da drugod nekod že imajo zmaja v grbu. Ako bi se baš primerilo in bi imel ta zmaj mlade, lahko bi katerega odstopili v Butale. Butale prosijo.